

Generatiivisen tekoälyn käyttämättömyys kääntämissä – onko vaihto-opiskelun aikana kohotetulla minäpystyvyydellä kielitaidoissa osuutta asiaan?

Tutkielma MKV:n opiskelijoista ja generatiivisesta tekoälystä kääntämisessä

Maria Manninen

Pro gradu -tutkielma

Monikielisen käännösviestinnän tutkinto-ohjelma, ranskan kieli

Kieli- ja käännöstieteiden laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Toukokuu 2026

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Pro gradu -tutkielma

Monikielisen käännösviestinnän tutkinto-ohjelma, ranskan kieli

Maria Manninen

Generatiivisen tekoälyn käyttämättömyys kääntämisessä – onko vaihto-ohjelman aikana kohotetulla minäpystyvyydellä kielitaidoissa osuutta asiaan? Tutkielma MKV:n opiskelijoista ja generatiivisesta tekoälystä kääntämisessä

Sivumäärät: tutkielman sivumäärä 48, liitteiden sivumäärä 21

Generatiivisen tekoälyn käyttö – erityisesti ChatGPT:n – on lisääntynyt parin viime vuoden aikana huomattavasti, ja Singhin (2026) mukaan tänä päivänä aktiivisia viikoittaisia käyttäjiä on jo arviolta jopa 900 miljoonaa. Tämän vuoksi on syytä olettaa, että myös Turun yliopiston opiskelijat käyttävät tekoälyä opinnoissaan. Tässä tutkielmassa keskitytäänkin generatiivisen tekoälyn käyttöön kääntämisessä, ja tutkimuskohteena ovat Turun yliopiston Monikielisen käännösviestinnän tutkinto-ohjelmaa (MKV) suorittavat opiskelijat.

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkitaan, kuinka paljon ulkomailla suoritettu vaihto-opiskelu ja sitä kautta oletettavasti vahvistunut minäpystyvyys korreloi sen kanssa, että generatiivista tekoälyä ei käytetä kääntämiseen. Lisäksi tutkitaan, kuinka usein ja miksi MKV:n opiskelijat käyttävät generatiivista tekoälyä kääntämiseen. Tutkimusmenetelmänä on kyselytutkimus ja aineisto koostuu opiskelijoiden vastauksista (N= 8), jotka on kerätty sähköisen kyselylomakkeen avulla. Vastaukset on analysoitu kvalitatiivisen menetelmän avulla.

Tuloksissa havaittiin, että suurin osa tutkimuksen osallistujista oli ollut vaihdossa, eivätkä he käytä generatiivista tekoälyä kääntämiseen. Joukossa oli myös muutama opiskelija, jotka olivat olleet vaihdossa ja silti käyttivät tekoälyä kääntämiseen. Suoraa korrelaatiota ulkomaan vaihto-opiskelun ja generatiivisen tekoälyn käytön välillä ei suoranaisesti voitu vahvistaa. Tuloksissa havaittiin myös, että osallistujista ainoastaan yksi käytti usein generatiivista tekoälyä kääntämiseen, kaksi muuta harvoin ja loput eivät käyttäneet ollenkaan. Tekoälyn käyttämättömyys johtui suurimmaksi osaksi opiskelijoiden näkemyksestä sen hyödyttömyydestä kääntämisessä, mutta myös sen epäluotettavuudella oli osuutta asiaan. Ne opiskelijat, jotka käyttivät tekoälyä, eivät perustelleet miksi he käyttivät tekoälyä. Tämän vuoksi kysymykseen ”miksi opiskelijat käyttävät tekoälyä kääntämiseen” ei tässä tutkielmassa saatu vastauksia.

Johtopäätöksissä havaittiin merkittävä ero suhteessa aikaisempiin tekoälyn käyttöä koskeviin tutkimuksiin (Chan, C. K. Y., & Hu, W, 2023; Sahari ym., 2023; Yang ym., 2025; Zhang ym., 2025; Zilin Chen, 2024): osalla tämän tutkielman osallistujista käsitys generatiivisesta tekoälystä kääntämisessä oli negatiivisempi kuin aikaisemmissa tutkimuksissa (Chan, C. K. Y., & Hu, W, 2023; Sahari ym., 2023; Yang ym., 2025; Zhang ym., 2025; Zilin Chen, 2024), joissa tutkittiin muiden maiden kääntämisen opiskelijoita.

Avainsanat: itseluottamus, koneoppiminen, kääntäminen, maisterit, tekoäly

Sisällysluettelo

1	Johdanto	6
2	Teoria	10
2.1	Tekoälyn historia	10
2.2	Tekoälyn määritelmä	12
2.2.1	Generatiivinen tekoäly	14
2.2.2	ChatGPT	15
2.3	Aiempiä tutkimuksia generatiivisen tekoälyn käytöstä kääntämisessä	17
2.3.1	Chan, C. K. Y., & Hu, W. (2023)	17
2.3.2	Sahari ym. (2023)	18
2.3.3	Yang ym. (2025)	19
2.3.4	Zhang ym. (2025)	20
2.3.5	Zilin Chen (2024)	22
2.3.6	Jiao ym. (2023)	22
2.4	Tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen sekä kielitaito	23
2.4.1	Tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen L1- ja L2-kielillä kääntämisessä	23
2.4.2	Tekoälyn käyttö MKV-opinnoissa	25
2.4.3	Minäpystyvyys kielitaidon kehittymisessä	25
3	Tutkimusaineisto ja -menetelmä	28
3.1	Kyselytutkimus	28
3.2	Kyselytutkimuksen osallistujat	28
3.3	Kyselytutkimuksen kysymykset	29
3.4	Analyysimenetelmä	31
4	Analyysi	32
4.1	Vastaajien taustatiedot	32
4.2	Vaihto-opiskelu, kielitaito ja generatiivinen tekoäly	33
4.2.1	Generatiivista tekoälyä käyttävät opiskelijat A, B ja C	34
4.3	Generatiivisen tekoälyn käyttö ei houkuttele — ainakaan usein	37
4.4	Miksi generatiivista tekoälyä ei käytetä?	39
4.4.1	ChatGPT ei herätä luottamusta opiskelijoissa	39
4.4.2	Edellisissä tutkimuksissa plagioinnin riski korostui epäluotettavuutta enemmän	

4.4.3	Generatiivisen tekoälyn hyödyttömyys	42
4.4.4	Onko generatiivinen tekoäly konekääntimiä parempi kääntämisessä?	44
5	Johtopäätökset	46
	Lähteet	49
	Liitteet	53
	Liite 1. Tutkielman ranskankielinen lyhennelmä – L’IAg n’est pas utilisée dans la traduction – l’auto-efficacité élevée en compétences linguistiques joue-t-elle un rôle important ?	53
	Liite 2. Kyselytutkimuksen kysymykset	61

1 Johdanto

Erilaiset konekääntimet ovat olleet jo pitkään ihmisten apuna kääntämisessä sekä työssä että vapaa-ajalla. Nurmisen (2021:23) mukaan neuroverkkokäännin Google Translaten käyttäjiä olisi ollut arviolta jopa miljardin verran vuonna 2021, mutta tänä päivänä käyttäjämäärä on jo ehtinyt varmasti kasvaa entisestään. Neuroverkkopohjaiset konekääntimet, kuten Google Translate sekä DeepL, ovat kehittyneet huomasti ja niiden tuottamat käännökset ovat jo laadultaan parempia verrattuna esimerkiksi vuoteen 2016. Generatiiviset tekoälysovellukset, kuten ChatGPT ja Copilot, ovat kuitenkin uusimmat tulokkaat teknologian maailmassa, ja niitä voidaan käyttää lähes kaikkeen; miksi ne eivät sopisi myös kääntämiseen? Reuters (2024) arvioi vuonna 2024 ChatGPT:llä olevan 200 miljoonaa käyttäjää, kun taas Singh (2026) arvioi tänä vuonna ChatGPT:llä olevan jo lähes 900 miljoonaa aktiivista viikoittaista käyttäjää. Satunnaisten käyttäjien määrä on puolestaan suurempi: jopa 5,5 miljardia käyttäjää vierailee kuukausittain ChatGPT:n sivulla (mas.). Singhin (mas.) mukaan ChatGPT:n käyttö oli noussut 50 miljoonasta viikoittaisista käyttäjämäärästä 900 miljoonaan tammikuun 2023 ja helmikuun 2026 välillä. Luku on nyt jo todella suuri, ja todennäköisesti käyttäjämäärä kasvaa koko ajan enemmän. Tästä herääkin kysymys, sivuuttaako ChatGPT neuroverkkopohjaiset konekääntimet jossain vaiheessa? Lee (2023) toteaa, että generatiivinen tekoäly osaa tuottaa kielellisesti laadukkaampia käännöksiä kuin siihen erikseen koulutetut käännösjärjestelmät, kuten Google Translate ja DeepL. Miten on ihmiskääntäjien laita? Grace ym. (2018) arvioi, että tekoäly suoriutuisi ihmisiä paremmin esimerkiksi kielten kääntämisessä vuoteen 2024 mennessä ja esseiden kirjoittamisessa vuoteen 2026 mennessä. Vaikuttanee siltä, että ChatGPT on onnistunut vakuuttamaan monet, mutta suoriutuuko se vielä kuitenkin kielten kääntämisessä ihmisiä paremmin?

Kuten mainitsin edellä, neuroverkkopohjaiset konekääntimet ovat toimineet käännöstyökaluina jo pitkään, mutta ChatGPT:n sekä Copilotin kaltaiset generatiiviset tekoälyohjelmat ovat nousseet suureen suosioon lyhyessä ajassa, ja ChatGPT:n viikoittainen käyttäjämäärä on huikea edellä mainittujen tilastojen mukaan. Näiden tietojen perusteella voidaan siis todeta, että generatiivista tekoälyä käytetään moneen asiaan. Sen käyttö on lisääntynyt myös oppilaitoksissa, ja DEC:n (*Digital Education Council*, 6–7: 2024) suorittaman maailmanlaajuisen tutkimuksen mukaan 86 % opiskelijoista käyttää generatiivista tekoälyä opinnoissaan, ja ChatGPT on käytetyin tekoälyohjelmista: jopa 66 % opiskelijoista käyttää sitä opinnoissaan. On siis syytä olettaa, että myös Turun yliopistossa generatiivisen tekoälyn käyttö saattaa olla suuressa

käytössä eri tarkoituksiin, kuten esimerkiksi kielten kääntämiseen. Olen itse testannut kokeilumielessä kääntämistä sekä ChatGPT:llä että Copilotilla ja todennut, että molemmat tekevät edelleen ratkaisevia käännösvirheitä sekä keksivät muun muassa omia termejä. Toisaalta generatiivinen tekoälykin kehittyy eteenpäin siinä missä neuroverkkopohjaiset konekääntimetkin ovat vuosien saatossa kehittyneet, joten on mahdollista, että ChatGPT voi kehittää käännöksiä entistä laadukkaammiksi.

Mitä tulee kielten kääntämiseen käännösteknologian avulla, olen opintojeni aikana pohtinut useaan otteeseen konekääntimien käyttöä opiskelijoiden näkökulmasta, esimerkiksi kuinka paljon tai kuinka usein he käyttävät niitä. Mikä on ns. sallittu määrä käyttää konekääntimiä opinnoissa? Olen itse käyttänyt konekääntimiä apuna erilaisissa akateemisissa tehtävissä, ja olen näissä tilanteissa ajatellut usein seuraavaa: olenko liian epävarma omien kielitaitojeni suhteen? Vai onko minulla ollut kenties liian monta rautaa tulessa samaan aikaan, ja en jatkuvan väsymyksen vuoksi kyennyt joissakin tilanteissa ajattelemaan vieraalla kielellä jotain tiettyä käännöstä, jolloin konekääntimet saattoivat nopeuttaa tehtävien tekemistä sekä ehkäistä loppuun palamista suuren työmäärän takia? Uskon, että molemmat vaihtoehdot johtivat konekääntimien käyttöön apuna opinnoissani, oli kyseessä sitten akateemisen tekstin ymmärtäminen tai tuottaminen. Vaihdoista palattuani huomasin kuitenkin kielitaitojeni karttuneen sen verran, etten epäillyt enää samalla tavalla kielitaitojani lukiessani tai tuottaessani vieraskielistä akateemista tekstiä, joten konekääntimien käyttö on vähentynyt. Vaikka olen käyttänyt konekääntimiä aina harkiten, havaitsin erityisesti vaihdon jälkeen kartuttaneeni kielitaitojani sen verran, että tunnistin paremmin konekääntimien tekemät virheet, enkä luottanut yhtä sokeasti konekääntimien ratkaisuihin. Oliko ulkomailta suoritettulla vaihto-opiskelulla siis myönteinen vaikutus minäpystyvyyteen eli itseluottamukseen? Koska generatiivisen tekoälyn käyttö on nousussa ja sitä on mahdollista käyttää myös kääntämiseen, olen pohtinut, kuinka moni opiskelija Turun yliopistossa hyödyntää esimerkiksi ChatGPT:tä kääntämiseen. Tämä kysymys herättikin kiinnostukseni kirjoittaa aiheesta pro gradu -tutkielma.

Pro gradu -tutkielmani aihe pohjautuu osittain kandidaatintutkielmaani, jossa tutkin, miten kolmannen vuoden kieltenopiskelijat ja biolääketieteen opiskelijat olivat käyttäneet konekääntimiä vieraskielisten tieteellisten tekstien ymmärtämiseen ja tuottamiseen yliopisto-opintojensa aikana. Kandidaatintutkielman analyysiosiossa tein sivuhavainnon, että suurin osa kyselytutkimukseen vastanneista opiskelijoista ei ollut ollut vaihdossa, mikä johti johtopäätökseen siitä, että osa opiskelijoista saattoi epäillä omia kielitaitojaan ja siksi he käyttivät

konekääntimiä apunaan kääntämisessä. Kuten mainitsin edellä, generatiivisten tekoälyohjelmien käyttö on suuressa nousussa, joten haluan keskittyä tässä tutkielmassa pääasiassa niihin.

Koska kandidaatintutkielmassani jäi avoimeksi, vaikuttaako vaihtoon jättämättä meneminen siihen, että käsitys omista kielitaidoista saattaa olla epävarmempaa vieraan kielen kääntämisessä, haluan tässä tutkielmassa verrata generatiivisen tekoälyn käyttöä kääntämisessä niiden opiskelijoiden välillä, jotka ovat olleet vaihdossa sekä niiden jotka eivät ole olleet vaihdossa. Lisäksi otan selvää, kuinka usein ja miksi opiskelijat käyttävät generatiivista tekoälyä, mitä ja miten sillä käännetään, sekä kokevatko opiskelijat generatiivisen tekoälyn paremmaksi kääntämisessä kuin neuroverkkopohjaiset konekääntimet. Parhain kohderyhmä tälle tutkimukselle ovat Monikielisen käännösviestinnän (MKV) tutkinto-ohjelmaa suorittavat maisterivaiheen kieltenopiskelijat, joilla on jo jonkin verran kokemusta kääntämisestä. Huomioin tässä tutkielmassa myös ne opiskelijat, jotka eivät käytä generatiivista tekoälyä kääntämiseen. Tässä tutkielmassa pyrin saamaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Kuinka vaihto-opiskelu ulkomailla vaikuttaa opiskelijan käsitykseen kielitaidostaan ja onko tällä vaikutusta siihen, että generatiivista tekoälyä käytetään vähemmän kääntämisessä?
2. Kuinka usein MKV:n opiskelijat käyttävät generatiivista tekoälyä kääntämiseen?
3. Miksi MKV:n opiskelijat käyttävät generatiivista tekoälyä kääntämiseen?

Hypoteesini on, että vaihdossa olleet opiskelijat käyttäisivät generatiivista tekoälyä vähemmän kuin ne opiskelijat, jotka eivät ole olleet vaihdossa. Hypoteesi perustuu siis ajatukseen, että opiskelijat kokevat vaihto-opiskelun vahvistavan minäkäsitystä kielitaidoissaan, mikä puolestaan vähentää generatiivisen tekoälyn käyttöä kääntämisessä. Vastatakseni tutkimuskysymyksiin käytin aineistonkeruumenetelmänä sähköistä kyselytutkimusta, joka lähetettiin MKV:n opiskelijoille sähköpostitse sekä WhatsAppin kautta. Aineisto koostuu täten opiskelijoiden vastauksista. Käytin kvalitatiivista menetelmää analysoidakseni kyselyssä saatuja tuloksia.

Seuraavassa luvussa luon aluksi lyhyen katsauksen tekoälyn historiaan, jonka jälkeen käsittelen tekoälyn sekä generatiivisen tekoälyn määritelmää tarkemmin. Esittelen teoriaosiossa myös aiempia tutkimuksia generatiivisen tekoälyn käytöstä kääntämisessä, ja sen jälkeen selitän lyhyesti, mitä tarkoitan tekstin ymmärtämisellä ja sen tuottamisella sekä L1- ja L2 -

tekstien kääntämisestä. Kolmannessa luvussa kerron tutkielmassa käytetystä menetelmästä sekä aineistosta. Sen jälkeen analysoin tutkielmassa kerättyjä tuloksia, ja lopuksi kerron tutkielman johtopäätöksistä.

2 Teoria

Tässä osiossa johdattelen lukijan ensimmäiseksi tekoälyn historiaan ja kerron lyhyesti, mistä tekoäly on lähtenyt liikkeelle. Tämän jälkeen selitän, mitä tekoäly tarkoittaa ja kuinka se toimii. Tekoäly on käsitteenä melko laaja, joten sen tarkempi määrittely ja avaaminen on tarpeen. Tämän vuoksi selitän generatiivisesta tekoälystä sekä ChatGPT:stä tarkemmin alaluvuissa 2.2.1 ja 2.2.2. Esitän myös aiemmin tehtyjä tutkimuksia generatiivisen tekoälyn käytöstä kääntämisessä ja tarkennan, mitä tarkoitan sekä tekstin ymmärtämisellä että sen tuottamisella ja lisäksi selitän lyhyesti L1- ja L2 -kielillä kääntämisestä. Lopuksi kerron hieman tekoälyn käytöstä MKV-opinnoissa sekä minäpystyvyydestä kielitaidon kehittämisessä.

2.1 Tekoälyn historia

Tekoäly saattaa kuulostaa uusimmalta teknologian ihmeeltä, joka on ilmestynyt kuin tyhjästä ihmisten elämään ja mullistanut kaiken, mutta onko se aivan niin? Asiaa voidaan tarkastella kahdesta eri näkökulmasta. Itse ajatuksena tekoäly ulottuu hyvinkin kauas menneisyyteen, mutta moderni tekoäly toimivana koneena on, kuten Russell & Norvig (2010: 1) mainitsevat, uusimpia tieteen ja tekniikan aloista.

Mucci (n.d.) kirjoittaa IBM-teknologiayrityksen nettisivuilla, että idea tekoälystä ja koneesta, joka voisi toimia itsestään ilman ihmisten apua, lienee syntyneen jo antiikin aikoihin. Kraussin (2024: 107) mukaan varhaisimmat ajatukset tekoälystä ja uskomuksesta siihen, että ihmisen ajattelu olisi jäsennettävissä ja systematisoitavissa koneen avulla, painottuvat ensimmäiselle vuosituhannelle eaa. Krauss (mts. 107) lisää, että erilaiset ideat tekoälyllä toimivasta koneesta ovat käyneet jo antiikin Kreikan filosofien, intialaisten sekä kiinalaisten mielessä. Tekoälyn toiminto itsessään pohjautuu matematiikkaan sekä algoritmeihin, ja näiden historia puolestaan ulottuu tunnetusti muinaiseen Kreikkaan, Egyptiin, Kiinaan ja Mesopotamiaan.

Antiikin Kreikan mytologiassa tulen ja taonnan seppäjumala Hefaistos loi Talos-nimisen, mekaanisen ja pronssimaisen robottijättiläisen, jonka tehtävänä oli suojella Kreetan saarta tunkeilijoilta (Adidi, 2024; Ekwere, 2024). Talos oli *automata*, joka tulee kreikan kielestä ja kääntyy suomeksi ”robotti”. *Automata* oli luultavasti Homeroksen keksimä termi, joka tarkoittaa ”toimimista oman tahdon mukaan”, toisin sanoen itsenäistä toimimista ilman ulkopuolista apua (Christodoulou & Tsoucalas, 2023). Shashkevich (2019) kirjoittaa Standfordin yliopiston omalla uutiskanavalla Stanford Reportissa historioitsija Adrienne Mayorin näkemyksistä antiikin Kreikan mytologiasta. Artikkelissa kerrotaan, kuinka Hefaistos olisi luonut Taloksen

lisäksi itsestään toimivia olentoja, jotka näyttivät naisilta, mutta olivat kullasta tehtyjä.

Shashkevich (mas.) jatkaa, että Hefaistos antoi näille keinotekoisille naisille tietoisuuden, joka vastasi jumalan tasoa. Ihmisten haaveet ja ideat tekoälyn kaltaisesta toiminnosta eivät kuitenkaan jääneet unholaan antiikin Kreikkaan, vaan sieltä on tullut pikemminkin inspiraatiota tuleville vuosisadoille.

Tekoälyn historiaa käsittelevässä Grzybowski ym. (2024) artikkelissa kerrotaan, että ajatuksesta tekoihin päästiin vasta 1800-luvulla, jolloin matemaatikko Charles Babbage loi maailman ensimmäisen ”ajattelevan” tietokoneen, *analyttisen koneen*, joka kykeni käsittelemään dataa. Kyseisessä artikkelissa Charles Babbagea käsittelevä kappale on ensimmäisenä, sillä hän loi vallankumouksellisen pohjan tietojenkäsittelytieteen alalla, ja Babbagea voidaankin taten pitää ”tietokoneiden isänä”. Riitta Piela (2007: 4) mainitsee seminaarityössään Babbagen alkaneen rakentamaan analyttistä konetta vuonna 1833.

Grzybowski ym. (2024) artikkelissa mainitaan lisäksi, että Babbagen raivaamaa tietä tietojenkäsittelytieteen alalla mullisti seuraavaksi entisestään Alan Turing, joka on eittämättä tunnistettavimpia nimiä tekoälyn historiassa. Matemaatikkoa ja tietotekniikan tutkijaa Turingia pidetään yleisesti tietojenkäsittelytieteen isänä, joka muutti käsityksen tekoälystä. Vuonna 1936 julkaistussa *On Computable Numbers* -kirjassa Turing esitteli kuuluisan tietokoneohjelman Turingin koneen, joka on yksi merkittävimmistä edistysaskelista tekoälyn saralla. Krauss (2024: 108) kirjoittaa, että tämä yksinkertainen ja abstrakti malli mahdollisti laskennan käsitteen formalisoinnin sekä algoritmien kehittämisen. Turing tunnetaan lisäksi hänen *Computing Machinery and Intelligence* -artikkelissaan esitetystä kysymyksestä ”Voivatko koneet ajatella?” (Salmu & Holmberg, 2025).

Moderni tekoäly otti ensimmäiset harppauksensa eteenpäin 1950-luvulla, ja on siitä lähtien kehittynyt vuosikymmenien varrella useissa eri vaiheissa. Itse generatiivinen tekoäly ilmestyi vasta 2020-luvulla, jolloin sekä Microsoft että OpenAI esittivät ensimmäiset, mullistavat kielimallinsa maailmalle (Grzybowski ym., 2024). Vuonna 2022 marraskuussa OpenAI esitti uudemman version suuresta kielimallista ChatGPT:stä, joka on siitä lähtien kasvattanut suosioaan. Määrittelen seuraavassa alaluvussa tarkemmin, mitä tekoäly tarkoittaa ja kuinka se toimii. Lisäksi selitän generatiivisesta tekoälystä sekä ChatGPT:stä.

2.2 Tekoälyn määritelmä

Tekoälyn termi, *artificial intelligence*, esiintyi ensimmäistä kertaa vasta vuonna 1956 John McCarthyn, Marvin Minskyn, Nathaniel Rochesterin sekä Claude Shannonin Dartmouthin yliopistossa pidetyssä konferenssissa (Grzybowski ym., 2024; Theodoridis, 2025). Kyseisessä konferenssissa tutkittiin erilaisia tekoälymenetelmiä sekä keskusteltiin mahdollisuudesta, että tekoäly voisi ajatella ja väitellä kuin ihminen. Konferenssia pidetäänkin modernin tekoälyn ”syntyhetkenä” (Krauss, 2024: 108).

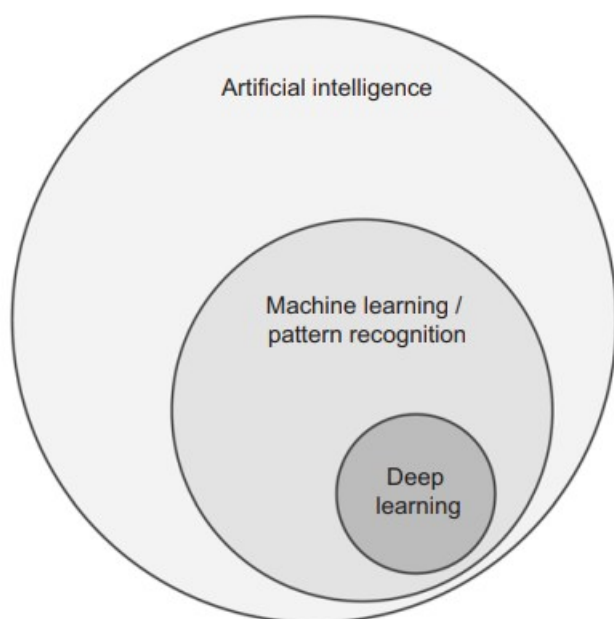
Sheikh ym. (2023: 15) mukaan tekoälyn määritelmä ei ole yksinkertainen, eikä sille ole olemassa varsinaisesti vakiintunutta selitystä. Sheikh ym. (mts. 15) toteavat, että tekoäly voidaan määritellä ”tietokoneeksi, joka jäljittelee ihmisille ominaista älykkyyttä” (oma käännös). Toisin sanoen tekoäly jäljittelee ihmisen käyttäytymistä (Ekwere, 2024). Stuart Russelin mukaan (siteerannut Krauss, 2024: 109) tekoäly yksinkertaisesti selitettynä tarkoittaa konetta, joka kykenee älykkääseen käyttäytymiseen. Mitä ”älykäs käyttäytyminen” siis tarkoittaa tässä tapauksessa? Krauss (2024: 109) määrittää sen olevan itsenäistä toimimista ja mukautumiskykyä, ikään kuin itsenäistä ajattelua ja toimimista yksin. Krauss (mts. 109) lisää, että tekoäly kykenee ennen kaikkea suoriutumaan ongelmanratkaisutehtävistä, päätöksenteosta ja oppimaan kokemuksista, jotka ovat juuri niitä kompleksisia, ihmisille ominaisia tehtäviä. On syytä muistaa, että tekoälyn toiminto perustuu kuitenkin ihmisten ohjelmoimiin algoritmeihin ja ohjelmistoon (Krauss, 2024: 109). Tämä siis tarkoittaa, että ihmiset ovat kouluttaneet tekoälyn toimimaan näin. Vaikka ihmiset ovatkin tekoälyn ”älykkään käyttäytymisen” takana, se osaa joka tapauksessa toimia itsenäisesti ja siten myös kehittää toimintojaan entistä paremmiksi, eli tämä voisi mahdollisesti tarkoittaa, että myös tekoälyn tuottamat käännökset kehittyvät entisestään. Esimerkiksi eri kieliparien välillä esiintyneet vakavat käännösvirheet kielten suurien erojen takia voisivat muuttua virheettömämmiksi, sillä tekoäly kykenee ottamaan opiksi tehdyistä virheistä, eikä välttämättä toista niitä enää uudelleen.

Kuinka tekoäly sitten toimii? Kuinka se osaa toimia itsenäisesti tai kehittää itseään? Tekoälyn voi määritellä jakamalla sen toiminnot eri alakategorioihin (ks. kuva 1): koneoppiminen (eng. *Machine Learning*, *ML*) ja hahmontunnistaminen (eng. *Pattern Recognition*, *PR*), neuroverkot (eng. *Neural Network*, *NN*) sekä syväoppiminen (eng. *Deep Learning*, *DL*). Kraussin (2024: 109–110) mukaan tekoälyn kyky toimia itsenäisesti perustuu ensisijaisesti koneoppimiseen sekä hahmontunnistamiseen, ja hän luokittelee ne samaan alakategoriaan. Koneoppiminen on yksi tekoälyn osa-alueista, ja koneoppimisella tarkoitetaan tietokoneiden kykyä oppia

datasta algoritmien sekä tilastollisten mallien avulla. Tietokoneet osaavat siten tehdä ennusteita tai päätöksiä ilman erillistä ohjelmointia (Bishop & Nasrabadi; siteerannut Krauss, 2024: 110). Saarikettu (2019: 21) määrittelee hahmontunnistuksen ”algoritmeiksi ja menetelmiksi, joiden avulla mittausdatasta pystytään tunnistamaan haluttuja säännönmukaisuuksia”. Yksi tekoälyn merkittävistä haaroista on syväoppiminen, joka kuuluu tekoälyn edistyneimpiin osa-alueisiin, ja esimerkiksi generatiivisen tekoälyn toiminto pohjautuu juuri syväoppimiseen. Kuten Krauss (2024: 111) kirjoittaa, syväoppiminen perustuu puolestaan monikerroksisiin neuroverkkoihin. Syväoppimisessa algoritmeja koulutetaan suurilla tietojoukoilla, ja siten tekoäly tuottaa ennusteita tietojen perusteella (Haleem ym., 2022). Nykyaikaiset neuroverkot ovat niin kehittyneitä, että ne kykenevät käsittelemään hyvin suuria tietomääriä ja oppimaan niistä. Krauss (2024: 111) lisää, että ne pystyvät tunnistamaan monimutkaisia malleja sekä osaavat luoda abstrakteja yhteyksiä.

Tekoälystä saattaa helposti saada mielikuvan, että on olemassa vain muutama tietynlainen tekoälyohjelma, kuten ChatGPT-chatbotti tai graafisen suunnittelun verkkosivusto Canvan oma tekoälyohjelma. Krauss (2024: 109) kuitenkin huomauttaa, että tekoälyohjelmia on useita erilaisia, jotka kaikki toimivat eri tavoin ja erilaisiin tarkoituksiin. Krauss (2024: 110) havainnollistaa tekoälyn eri alakategorioita seuraavan kuvion avulla (Kuva 1):

Kuva 1. Tekoälyn alakategoriat Kraussin (2024: 110) mukaan.

Tekoäly on siis yläkäsite (*artificial intelligence*), ja koneoppiminen/hahmontunnistus (*machine learning/pattern recognition*) sekä syväoppiminen (*deep learning*) ovat tekoälyn alakäsitteitä. Kraussin mukaan (mp. 111) myös neuroverkot (*neural network*) kuuluvat tekoälyn alakategoriaan, mutta hän ei tuo sitä erikseen esiin yllä olevassa kuviossa. Alakäsitteet edustavat siis tekoälyn eri toimintoja, joihin jokaiseen kuuluu omanlaisensa tekoälyohjelma. Esimerkiksi generatiivisen tekoälyn funktio, kuten syväoppimisen luokkaan pohjautuvan ChatGPT:n, on täysin erilainen verrattuna vaikkapa puheentunnistin Siriin, jonka toiminto pohjautuu hahmontunnistukseen. Koska keskityn tutkielmassani generatiivisen tekoälyn käyttöön, avaan tarkemmin sen määritelmää seuraavassa alaluvussa.

2.2.1 Generatiivinen tekoäly

Generatiivinen tekoäly, tai toisella termillä *GenAI*, on erityisesti luovuuteen keskittynyt suuri kielimalli (eng. *Large Language Model, LLM*), joka on syväoppimisen luokkaan kuuluva tekoälyohjelma. Kivekäs (2024) kirjoittaa artikkelissaan, että suuret kielimallit ovat erityisen kehittyneitä järjestelmiä, jotka kykenevät tuottamaan ihmisten kirjoitusten kaltaista tekstiä sekä tunnistamaan monipuolisesti erilaisia asiayhteyksiä ja konteksteja. Hän (mas.) mainitsee myös, että suurten kielimallien kaltaiset järjestelmät vaativat erittäin suuria määriä dataa, jotta ne voivat kehittyä. Kähärä (2024) puolestaan huomauttaa, että suurten kielimallien datamäärä vastaa nykyisin jo jopa miljardien muuttujien kokoista aineistoa.

Kuten mainitsin aiemmin, generatiivinen tekoäly on tekoälyn kategoriassa kehittynein ja edistynein muoto, sillä sen avulla mahdollisuudet luoda näyttäviä ja taiteellisia tuotoksia tuntuvat lähes rajattomilta: esimerkiksi musiikista kiinnostunut voi luoda Suno AI:lla omaa musiikkia tai HeyGen AI:lla voi luoda valokuvasta ”liikkuvan”. Yksi generatiivisen tekoälyn merkittävimmistä ominaisuuksista on juuri se, että sen kanssa voi käydä keskustelua, ja muun muassa ChatGPT kuuluu niihin tekoälyohjelmiin, jonka kanssa vuorovaikutus tuntuu hämmästyttävän ihmismäiseltä. Keskustelun avaaminen generatiivisen tekoälyohjelman kanssa perustuu kehoitukseen tai käskyyn, joka sille annetaan, ja näiden pohjalta tekoäly alkaa tuottaa tietoa tai esimerkiksi edellä mainittua musiikkia, riippuen täysin tekoälyohjelmasta. Sunoa tai HeyGeniä ei voi kehottaa kääntämään tekstiä, sillä niitä ei ole siihen suunniteltu, mutta ChatGPT ja Copilot pystyvät ottamaan tällaisia kehoituksia vastaan. Kerron seuraavassa alaluvussa ChatGPT:stä.

2.2.2 ChatGPT

OpenAI:n vuonna 2022 kehittämä ChatGPT (*Generative Pre-trained Transformer*) on *Transformer*-nimiseen neuroverkkoarkkitehtuuriin perustuva chatbotti (Haleem ym., 2022; Krauss, 2024: 151). ChatGPT rakennettiin alun perin GPT3-mallille (Jiao ym., 2023; Krauss, 2024: 154). ChatGPT siirtyi entistä kehittyneempään GPT-4-malliin vuonna 2023 (Jiao ym., 2023). ChatGPT on saavuttanut suuren suosion suhteellisen lyhyessä ajassa, ja se saattaa hyvinkin olla tällä hetkellä suosituin kaikista tekoälyohjelmista. Myös Krauss (2024: 155) arvioi samaa jo pari vuotta sitten. Syynä lieenee se, että ChatGPT kykenee, Kraussin (mts. 155) sanoin, ”tuottamaan mitä tahansa tekstiä sekunneissa tai vastaamaan kysymyksiin mistä tahansa aiheesta”. Itse lisää vielä, että ChatGPT:tä voi käyttää ilmaiseksi ja se on siten hyvin helposti saavutettavissa.

OpenAI:n (2022) mukaan tekoälykouluttajat ovat kouluttaneet ChatGPT:n seuraamaan sille syötettyjä kehoitteita ja antamaan mahdollisimman tarkoitukseen sopiva vastaus kehoitteen esittäjälle. OpenAI:n (mas.) sivulla kerrotaan myös ChatGPT:n kykenevän vastaamaan jatkokysymyksiin ja se osaa jopa myöntää, jos sen antamat vastaukset ovat virheellisiä. Olen sitä mieltä, että ChatGPT:n suuri suosio voi liittyä sen inhimilliseen tapaan keskustella: kehoitteen antaja saattaa saada kuvan, että hän ikään kuin keskustelelee toisen ihmisen kanssa, joka antaa saman tien vastauksen esitettyyn ongelmaan. Myös Gao ym. (2023) kirjoittavat, että juuri luonnollisen kielen ymmärtämisen ja tuottamisen ansiosta ChatGPT on saavuttanut niin suuren käyttäjämäärän. ChatGPT:n inhimillisyyden takana on siis teknologia, joka perustuu luonnollisen kielen käsittelyyn (eng. *Natural Language Processing, NLP*) ja jonka vuoksi ChatGPT kykenee keskustelemaan ”luonnollisella tavalla” ihmisen kanssa (Haleem ym., 2022). Tämän perusteella voisi siis olettaa, että ChatGPT kykenee tuottamaan monipuolisempia ja lauserakenteiltaan parempia käännöksiä mitä konekääntimet.

ChatGPT:n toiminnot ovat kuitenkin rajalliset. Sitä voi varmasti käyttää kääntämiseen, mutta onko se sopiva tähän tarkoitukseen? Lee (siteerannut Zhang ym., 2025) on sitä mieltä, että suuret kielimallit saattavat jopa ylittää kääntämiseen erikoistuneiden DeepL:n ja Google Translaten teknillisen osaamisen ja tason. Esimerkiksi yksi ChatGPT:n ominaisuuksista on, että se pystyy kääntämään hyvin isoja kappalemääriä kerrallaan tekstiä, kun taas esimerkiksi DeepL:n sanamäärä on rajallinen. On mainittava myös, että ChatGPT toimii, aivan kuten konekääntimetkin, ripeästi ja väsymättä, joten se myös saattaa nopeuttaa kääntämistä. Sahari ym. (2023: 2948) puolestaan muistuttavat, että ChatGPT on suunniteltu ymmärtämään

luonnollista kieltä ja voi siten tarjota parempia, rakenteeltaan kompleksisempia ja idiomaattisempia käännöksiä. Kwok ym. (2025) ovat sitä mieltä, että ChatGPT:n tuottamien käännösten laatuun vaikuttavat muun muassa sellaiset tekijät, kuten käännöskehoteet, tekstityypit sekä kieliparit. Myös Peng ym. (2023) ehdottavat, että ChatGPT:lle voi antaa kehoitteita kääntää teksti tietyllä tavalla, jolloin käännöksen laatu voi parantua. Kwok ym. (mas.) sekä Sahari ym. (2023: 2942) muistuttavat kuitenkin, että muun muassa kirjalliset teokset sekä erittäin tekniset tai alakohtaiset tekstit, kuten juridiset asiakirjat, ovat usein haasteellisia generatiiviselle tekoälylle.

ChatGPT:llä voi olla potentiaalia kehittyä paremmaksi kääntämisessä sen luonnollisen kielen ymmärtämisen ja tuottamisen kyvyn vuoksi, mutta on pidettävä mielessä, että ChatGPT:llä on heikkouksia, jotka herättävät huolta. Yksi suurista huolta herättävistä puolista on ehdottomasti epäluotettavuus, sillä ChatGPT:n tuottamasta tiedosta ei voi olla varma, onko se luotettavaa ja varmistettua tietoa, tai mistä sen tuottama tieto on ylipäättään peräisin. Krauss (2024: 175) toteaaakin tekoälyohjelmien olevan monimutkaisia järjestelmiä, eikä siksi voida aina ymmärtää, miksi ne päätyvät antamaan tietynlaisen vastauksen. Tämän vuoksi ChatGPT:n käyttäminen kääntämistä varten voi olla riskialtista, sillä on olemassa mahdollisuus, että ChatGPT keksii esimerkiksi omia termejä, levittää väärää tietoa tai kääntää niin, että tekstin varsinainen viesti ei välity. Siksi onkin ensisijaisen tärkeää varmistaa, esimerkiksi termien oikeellisuus, muista lähteistä (Haleem ym., 2022). ChatGPT:n käyttö voi vaikuttaa kielteisesti myös ihmisen luovuuteen (Sahari ym., 2023; Vovk & Kryvoshyia, 2024; Yang ym., 2025), sillä ChatGPT on – kuten edellä mainitsin – erityisesti luovuuteen koulutettu tekoälyohjelma, ja se osaa siksi antaa ideoita ja tuottaa runoja sekä käännöksiä. Sekä Vovk & Kryvoshyia (2024) että Yang ym. (2025) ovat sitä mieltä, että ChatGPT voi aiheuttaa liiallista riippuvuutta, joka heikentää paitsi luovuutta myös kriittistä ajattelua akateemisessa kirjoittamisessa. Vovk & Kryvoshyia (mas.) ovat lisäksi huolissaan ChatGPT:n liiallisen käytön vaikutuksesta tärkeisiin akateemisiin taitoihin, kuten lukemiseen, kirjoittamiseen ja itsenäiseen ajatteluun – nämä ovat vieläpä taitoja, jotka kehittävät ihmismieltä. Vovk & Kryvoshyia (mas.) painottavat, että hyvän koulutuksen yksi tavoitteista on aivojen neuroplastisuuden ylläpitäminen, joita voidaan ylläpitää jatkuvalla henkisen työn sekä harjoittelun avulla. Turun yliopiston tekoälylinjauksenkin mukaan (Turun yliopisto, 9.10.2023) oppiminen on paljon syvällisempää, mitä enemmän jokin tehtävänanto edellyttää esimerkiksi itsenäistä sekä kriittistä ajattelua tai itsereflektointia, ja tällöin myös tekoälyn hyödyntäminen on vaikeampaa.

Vaikka ChatGPT onkin konekääntimiä edistyneempi siinä mielessä, että se osaa tuottaa lauserakenteiltaan parempia käännöksiä tai sille voi antaa kehotteita ottamaan huomioon esimerkiksi käännöksen kulttuurinen konteksti, kyseessä on silti kone, joka voi epäonnistua kehotteista huolimatta. Sahari ym. (2023: 2942) muistuttavatkin, että jopa ChatGPT:n kaltaisen teknologiaa mullistaneen koneen on mahdotonta ymmärtää sille annetun käännettävän tekstin kontekstia, joka on kääntämisessä äärimmäisen ratkaisevassa osassa: kielten sosiokulttuurisia kokonaisuuksia on erittäin vaikeaa saada ohjelmoitua koneeseen täysin.

Seuraavaksi käyn läpi aiempia tutkimuksia generatiivisesta tekoälystä. Valitsin kyseiset tutkimukset tutkielmaani varten siksi, että niissä nostettiin esiin tärkeitä tietoja yliopisto-opiskelijoiden asenteista ja kokemuksista generatiivisen tekoälyn käytöstä opinnoissa ja kääntämisessä. Lisäksi havaittiin, että ChatGPT:llä on potentiaalia kääntämiseen. Näiden tutkimusten tulokset antavat tälle tutkielmalle hyödyllisiä tietoja esimerkiksi ChatGPT:n mahdollisuuksista käännöstyökaluna sekä sen hyödyistä ja haitoista.

2.3 Aiempia tutkimuksia generatiivisen tekoälyn käytöstä kääntämisessä

Vaikka generatiivinen tekoäly on suhteellisen uusi ilmiö teknologian maailmassa, on sen käyttöä kääntämisen parissa ehditty tutkia jonkin verran. Huomasin kuitenkin etsiessäni tutkimuksia teoriaosiota varten, että omasta aihepiiristäni, eli opiskelijoiden käyttökokemuksista generatiivisen tekoälyn käytöstä nimenomaan kääntämisessä, on vasta niukalti tutkimuksia. Tässä osiossa esitetyistä tutkimuksista vain Sahari ym. (2023), Yang ym. (2025) sekä Zhang ym. (2025) keskittyivät suunnilleen samaan aihepiiriin kuin minun tutkielmani. Olen jakanut tutkimukset erillisiin alalukuihin: viidessä ensimmäisessä alaluvussa kerron niistä tutkimuksista, jotka liittyvät opiskelijoiden näkemyksiin ja kokemuksiin generatiivisen tekoälyn käytöstä, ja viimeisessä alaluvussa **2.3.6** puolestaan kerron tutkimuksesta, joka keskittyy yleisesti ottaen ChatGPT:llä kääntämiseen, mutta joka ei liity opiskelijoiden kokemuksiin. Huomioitavaa on, että tutkimuksissa ei keskitytä siihen näkökulmaan, ovatko yliopisto-opiskelijat olleet vaihdossa ja kuinka tämä vaikuttaa mahdollisesti generatiivisen tekoälyn käyttöön kääntämisessä. Tutkimukset antavat joka tapauksessa osviittaa yliopisto-opiskelijoiden näkökulmista generatiivisen tekoälyn käytöstä, sen hyödyistä ja haitoista.

2.3.1 Chan, C. K. Y., & Hu, W. (2023)

Chan, C. K. Y., & Hu, W. (2023) tutkivat Hong Kongin kuuden eri yliopiston opiskelijoiden näkemyksiä ChatGPT:n käytöstä opinnoissa yleisesti. Tutkimuksessa ei keskitytty

kääntämiseen tekoälyn avulla, mutta tutkimuksesta saatiin tärkeitä tuloksia opiskelijoiden kokemuksista ChatGPT:n eduista ja haitoista, jotka voidaan huomioida tämän tutkielman analyysivaiheessa myös kääntämisen näkökulmasta. Tutkimukseen osallistui 399 opiskelijaa kymmenestä eri tiedekunnasta, ja tuloksissa havaittiin opiskelijoiden näkemysten GenAI-tekniologiasta olevan positiivisia.

Yli puolet opiskelijoista oli yleisesti ottaen käyttänyt ChatGPT:tä. Vain 24 opiskelijaa vastasi käyttäneensä päivittäin ChatGPT:tä, 87 harvoin ja 133 ei käyttänyt ikinä ChatGPT:tä. Tutkimuksessa nousi esiin mielenkiintoinen havainto: ne opiskelijat, joilla oli karttunut kokemusta ChatGPT:n käytöstä, halusivat hyödyntää enemmän GenAI-tekniologiaa oppimiskäytäntöihinsä. ChatGPT voisi myös, yhden opiskelijan mukaan, auttaa kirjoitustaitojen parantamisessa: esimerkiksi opiskelija, joka opiskelee L2-kieltä ja kokee vaikeuksia kirjoittaa vieraalla kielellä, ChatGPT voisi auttaa parantamaan artikkeleita muun muassa kielioopin ja oikeinkirjoituksen hiomisessa. Opiskelijat kokivat ChatGPT:n olevan tehokas apuväline opinnoissa, sillä se osaa antaa nopeasti ratkaisun mahdolliseen ongelmaan.

Yli puolet opiskelijoista kuitenkin ilmaisi olevansa huolissaan ChatGPT:n integroimisesta oppimiskäytäntöihin sen epäluotettavuuden takia. Opiskelijat mainitsivat, että ChatGPT:n antamiin vastauksiin ei voi aina luottaa, sillä sen tuottamien tietojen paikkansapitävyydestä ei voida olla täysin varmoja ChatGPT:n ”arvaamattoman käytöksen” vuoksi. Opiskelijat huomasivat, että tekoälyjärjestelmien kyky päätyä antamaan tiettyjä vastauksia luo epätietoutta, ja siten tekoälyyn ei synny luottamusta. ChatGPT:n käyttöön liitettiin myös plagioinnin riski, mutta tutkimuksessa ei mainittu varsinaisesti konkreettista esimerkkiä, millä tavoin ChatGPT:tä voisi käyttää plagiointiin. Yksi taiteen opiskelija mainitsi, että ChatGPT:n tuottama sisältö voidaan tunnistaa vielä tässä vaiheessa helposti, mutta ChatGPT kuitenkin kehitty jatkuvasti, ja siksi myös myöhemmässä vaiheessa on mahdollisesti vaikeampaa tunnistaa tekoälyn luomaa sisältöä. Kyseinen opiskelija viittasi todennäköisesti generatiivisen tekoälyohjelman käyttöön taiteen luomisessa ja siihen, kuinka tekoälyn tuottamaa sisältöä voi myöhemmin esittää helpommin omana työnä, eikä plagiointia huomata.

2.3.2 Sahari ym. (2023)

Sahari ym. (2023) tutkivat ChatGPT:n toimivuutta kääntämisessä ja vertasivat sitä Google Translateen. He halusivat tietää saudiarabialaisten yliopistojen opettajien ja opiskelijoiden näkemyksiä sekä asenteita ChatGPT:n eduista ja haasteista verrattuna Google Translateen. Tutkimuksessa tutkittiin muun muassa, suosivatko vastaajat ennemmin ChatGPT:tä kuin Google

Translatea, millaisia mahdollisuuksia ChatGPT:llä on kääntämisessä ja millaisia huolia ChatGPT:n käyttö aiheuttaa. Haastatteluun osallistui 34 vastaajaa, joista 19 oli opettajia ja loput 15 olivat opiskelijoita. Kaikki olivat erikoistuneet tiettyihin aloihin, kuten kielitiede, soveltava kielitiede, kirjallisuus sekä käännöstiede. Tulokset osoittivat, että yli puolet opiskelijoista piti ChatGPT:tä parempana käännöstyökaluna, sillä he kokivat ChatGPT:n olevan Google Translatea tehokkaampi kääntämisessä, kun taas hieman yli puolet opettajista ajatteli Google Translateen olevan käännöstyökaluna parempi vaihtoehto. Tutkimuksessa ei kuitenkaan tuotu esiin muita eroja opiskelijoiden ja opettajien välillä.

Mitä tulee ChatGPT:n mahdollisuuksiin kääntämisessä, vastaajista suurin osa koki ChatGPT:n onnistuvan oikeinkirjoituksessa ja kieliopissa verrattuna harkintaa vaativiin prosesseihin, kuten hienosäätö ja tarkistaminen. Lisäksi monet vastaajista oli sitä mieltä, että ChatGPT sopii erityisalojen kielen kääntämiseen ja pitivät sitä sopivimpana ainoastaan raakakäännöksen tekoon. Vastaajien asenteet ChatGPT:tä kohtaan olivat sekä positiivisia että negatiivisia. Vastaajat olivat samaa mieltä esimerkiksi siitä, että ChatGPT tarjoaa relevanttia informaatiota tai nopeita sekä laadukkaita käännöksiä, kun taas osa heistä ajatteli päinvastaista, eli ChatGPT tarjoaa nimenomaan nopeita, halpoja ja huonolaatuisia käännöksiä. Opiskelijoille kuitenkin kääntämisen nopeus korostui käännösten laatua enemmän. Tuloksissa ilmeni enemmän positiivisia asenteita ChatGPT:tä kohtaan, mutta sen käyttö myös aiheutti huolta vastaajien keskuudessa. Suurimmat huolet liittyivät plagiointiin sekä luovuuteen, ja lisäksi arvioitiin, että ChatGPT alentaisi vastaajien motivaatiota suorittaa tehtäviä itse, mikä puolestaan saattaisi johtaa plagiointiin.

2.3.3 Yang ym. (2025)

Yang ym. (2025) keskittyivät tutkimuksessaan kiinalaisen Dalian yliopiston (*Dalian University of Foreign Languages*) kääntämisen opiskelijoiden tekoälyn käyttöön. Opiskelijoiden kieliopari oli kiina-englanti. Tutkimuksessa etsittiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin: kuinka usein opiskelijat käyttävät tekoälyä käännösharjoituksissa, millaisia kehoitteita he antavat ChatGPT:lle, kuinka hyödylliseksi he kokevat ChatGPT:n käännösosaamisen ja taitojen parantamiseen, millaisia haasteita ja rajoitteita ChatGPT aiheuttaa käännöstehtävissä ja miten ChatGPT vaikuttaa opiskelijoiden asenteisiin, ajatteluun sekä käännösosaamisen kehittymiseen. Tutkimukseen osallistui yhteensä 70 käännös- ja tulkkausalan opiskelijaa, joista 34 oli toisen vuoden kandidaatinopiskelijoita (BTI) ja 36 ensimmäisen vuoden maisteriopiskelijoita (MTI). Ainoa ero tutkimuksessa BTI- ja MTI-opiskelijoiden välillä tehtiin siinä tutkittaessa

sitä, kuinka usein opiskelijat käyttävät tekoälyä. Muissa tutkimuskysymyksissä ei tehty eroa BTI- ja MTI-opiskelijoiden välillä.

Tutkimuksessa huomattiin, että 30:stä maisteriopiskelijasta jopa 15 opiskelijaa käytti ChatGPT:tä päivittäin, kun taas 4 käytti satunnaisesti. BTI-opiskelijat käyttivät huomattavasti vähemmän tekoälyä kääntämiseen. Tämä tulos saattoi viitata siihen, että BTI-vaiheessa olevilla opiskelijoilla ei ollut vielä tarpeeksi kokemusta tekoälyn käytöstä kääntämisessä, kun taas maisteritason kääntäjäopiskelijat olivat heitä kokeneempia. Tutkimuksessa todettiin, että suurimmalla osalla maisteriopiskelijoista oli suhteellisen suuri luottamus ChatGPT:hen käännöstyökaluna. Useammat opiskelijat antoivat ChatGPT:lle suoria kehoitteita kääntää (= ”*Translate this passage into Chinese, maintaining a formal style suitable for academic publishing*” [takaisinkäännös]), ja toiset suosivat kehoitteita, joiden pohjalta ChatGPT:n arvioi opiskelijoiden tekemiä käännöksiä. Suurin osa opiskelijoista koki ChatGPT:n olevan hyödyllinen, sillä sen todettiin parantavan kääntämisen tehokkuutta, tarjoavan ”välitöntä kielellistä apua”, ja lisäksi opiskelijat kokivat ChatGPT:n kykenevän varmistamaan käännösten kieliopillista tarkkuutta. Opiskelijat mainitsivat lisäksi, että ChatGPT auttaa sanaston parantamisessa. Mitä tulee ChatGPT:n rajoitteisiin kääntämisessä, suurin osa opiskelijoista mainitsi ChatGPT:n kohtaavan ongelmia, kun kääntää erikoisalojen sanastoja ja termejä. Opiskelijat mainitsivat lisäksi kirjallisuuden kääntämisen aiheuttavan ongelmia ChatGPT:lle, kun tulisi ymmärtää tyylin ja kontekstin välittämistä. Myös kulttuurisidonnaisten asioiden kääntäminen tuotti vaikeuksia. Viimeiseen tutkimuskysymykseen opiskelijoiden asenteista ChatGPT:tä kohtaan huomattiin, että 24 opiskelijaa koki ChatGPT:n antavan heille enemmän itseluottamusta käännöstehtävissä, kun taas 21 ajatteli päinvastaista. Monet opiskelijat kokivat myös, että ChatGPT:n käyttö edistää kriittistä ajattelua ja kykyä parantaa käännettyjä tekstejä.

2.3.4 Zhang ym. (2025)

Zhang ym. (2025) tutkivat kiinalaisen Guandongin yliopiston opiskelijoiden näkemyksiä ja kokemuksia generatiivisen tekoälyn käytön eduista ja haasteista kääntämisessä, sekä sitä, mitä tukistrategioita voidaan käyttää ratkaisemaan opiskelijoiden haasteita, kun generatiivista tekoälyä pyritään integroimaan käännöstyöhön. Tutkimuksessa ei tutkittu pelkästään ChatGPT:n käyttöä, vaan tutkimus käsitti erilaisten generatiivisten tekoälyohjelmien käyttöä kääntämisessä, kuten Bing Chat ja Bard (nykyisin Google Gemini). Kaikilla tutkimukseen osallistuneilla 63:lla opiskelijalla oli tarvittavia käännösalan perustietoja- ja taitoja, joita he olivat

hankkineet yliopiston järjestämällä kursseilla, ja lisäksi opiskelijoilla oli jonkin verran kokemusta generatiivisen tekoälyn käytöstä kyseisten kurssien ansiosta.

Tulokset osoittivat, että käännöskurssien aikana 36 % opiskelijoista käytti usein tekoälyä, 11 % käytti sitä päivittäin, kun taas 5 % ei käyttänyt tekoälyä ikinä ja 16 % käytti harvoin. Opiskelijoista 32 % käytti joskus. Tutkimuksessa havaittiin, että opiskelijat käyttivät generatiivista tekoälyä monessa kääntämisen vaiheessa: he etsivät tekoälyn avulla termejä tai tuntemattomia sanoja, kontekstuaalista informaatiota, loivat käännösluonnoksia sekä tarkastivat käännöksiä. Yhteensä 58 oli sitä mieltä, että generatiivinen tekoäly auttoi heitä parantamaan kääntämisen tehokkuutta sekä parantamaan tekstien laatua, ja lisäksi 49 vastaajaa totesi generatiivisen tekoälyn tarjoavan sellaista tietoa, mitä ei löydy esimerkiksi tietosanakirjoista, kuten kulttuurista tietoa, kielitietoa tai erikoisalan tietoa. Suurin osa vastaajista piti generatiivisista tekoälyohjelmista ChatGPT:tä hyvänä työkaluna palautteen antamiseen, joiden pohjalta opiskelijat pystyisivät viimeistelemään käännösluonnoksiaan. Tutkimuksessa todettiin, että generatiiviset tekoälyohjelmat saattaisivat tarjota opiskelijoille ”monipuolisia kielellisiä ilmaisuja, jotka voisivat parantaa opiskelijoiden kielitaitoja” sekä ”laajentaa heidän ajattelutapaansa”.

Tekoälyohjelmien eduista huolimatta niillä on myös haasteensa kääntämisessä, ja yli puolet vastaajista ilmaisi olevansa huolissaan niiden tuottamien käännösten asianmukaisuudesta, sillä opiskelijat havaitsivat käännöksissä muun muassa toistuvuutta, puutteita sekä virheitä. Vastaajista yhteensä 16 totesi generatiivisten tekoälyohjelmien tuottavan ”epäluotettavia käännöksiä, joita lukijoiden oli vaikea ymmärtää”. Lisäksi osa mainitsi, että ChatGPT:llä on vaikeuksia ymmärtää kontekstipainotteista kieltä, kuten kiinaa.

Yksi keskeisistä haasteista, jonka ainoastaan 14 vastaajaa nosti esiin, on ”tärkeiden ja luottamuksellisten tietojen vuotaminen”, kun käyttää generatiivista tekoälyä asiakirjojen ja dokumenttien kääntämiseen. Tämän lisäksi 39 vastaajaa oli huolissaan muun muassa tekijänoikeuksiin sekä plagiointiin liittyvistä asioista. Mitä tulee tukistrategioihin ja generatiivisen tekoälyn huolellisempaan käyttöön kääntämisessä, opiskelijat ehdottivat muutamaa eri strategiaa. Ensimmäiseksi mainittiin oma-aloitteisuus, eli generatiivisten tekoälyjen tuottamien tietojen oikeellisuus tulisi aina ehdottomasti varmistaa muista lähteistä. Toiseksi opettajien tärkeyttä korostettiin opiskelijoiden ohjaamisessa, ja opiskelijat toivoivatkin opettajien neuvovan enemmän tekoälyn järkevässä käytössä kääntämisen suhteen. Kolmatta tukistrategiaa korostettiin huomattavasti: jopa 40 opiskelijaa koki, että yliopiston tulisi tarjota enemmän koulutusta ja työpajoja generatiivisen tekoälyn käytöstä. Tämän tutkimuksen tulokset osoittivat, että

opiskelijoiden käsitys generatiivisen tekoälyn käytöstä kääntämisessä on enemmän positiivista kuin negatiivista, ja suurin osa luotti tekoälyn tuottamiin käännösratkaisuihin.

2.3.5 Zilin Chen (2024)

Zilin Chen (2024) tutki generatiivisen tekoälyn käytön hyötyjä ja haittoja tieteellisen tekstin kirjoittamisessa singaporelaisten yliopisto-opiskelijoiden parissa. Tutkimuksessa ei käynyt ilmi, mikäli opiskelijat kirjoittivat vieraalla kielellä. Tutkimuksella pyrittiin selvittämään, mitkä tekijät vaikuttavat generatiivisen tekoälyn valitsemiseen kirjoittamisessa. Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksella, johon osallistui yhteensä 100 yliopisto-opiskelijaa.

32 % vastaajista oli hieman alle 20-vuotiaita, 39 % oli 21–25-vuotiaita ja vanhempia opiskelijoita oli vähemmän. Chenin mukaan on mahdollista, että ChatGPT:n käyttö painottuu enemmän nuoriin. Vastaajista 77 % käytti ChatGPT:tä usein tieteellisen tekstin kirjoittamiseen, kun taas 13 % käytti harvoin tai ei ikinä. Suurin osa vastaajista koki ChatGPT:n vaikuttavan positiivisesti tieteelliseen kirjoittamiseen, ja syynä lienevät ChatGPT:n kyky vastata ja auttaa nopeasti sekä viedä tehtävää eteenpäin antamalla ideoita. Osa vastaajista suhtautui kuitenkin varauksellisemmin sen käyttöön, sillä he kokivat tekoälyn käytön tieteellisessä kirjoittamisessa johtavan itsenäisen ajattelutavan menettämiseen. Yli puolet vastaajista oli kuitenkin huolissaan ChatGPT:n vaikutuksesta mahdolliseen plagiointiin sekä epärehelliseen vilppiin, sillä ChatGPT:n avulla on mahdollista tuottaa sellaista tekstiä, joka näyttää itse tehdyltä, jolloin plagiointia on vaikeampi havaita. Chen huomauttaa, että ChatGPT:n käyttö ja siihen kohdistuvat asenteet voivat riippua täysin henkilön iästä, kulttuurista tai alueesta.

2.3.6 Jiao ym. (2023)

Jiao ym. (2023) olivat muutaman vuoden takaisessa tutkimuksessaan sitä mieltä, että ChatGPT olisi jo tuolloin ollut hyvä kääntämisessä. Heidän tutkimuksessaan keskityttiin ChatGPT:n käyttöön kolmesta eri näkökulmasta: kuinka sille voidaan antaa käännöskehote, kuinka se toimii eri kielipareilla sekä kuinka hyvin se kääntää kolmen eri aihealueen tekstejä. Nämä kolme aihealuetta koskevat biolääketieteen tekstejä, Reddit-sivuston kommentteja sekä joukkoistettua puheentunnistuskorpusta. ChatGPT:n tuottamia käännöksiä verrattiin konekääntimiin, kuten Google Translateen ja DeepL:ään.

Tutkimus alkoi sillä, että ChatGPT:lle syötettiin kolme käännöskehotetta, toisin sanoen verrattiin, minkälainen tapa kehottaa ChatGPT:tä kääntämään on paras: tässä tutkimuksessa

toettiin, että paras kehotettyli on ”*Please provide the [TGT = target language] translation for these sentences*” [takaisinkäännös]. Kaikkiin kolmeen aihealueeseen valittiin neljä kieltä, joista kolme edustaa eurooppalaisia kieliä (englanti, romania, saksa) ja yksi edustaa aasialaisia kieliä (kiina). Tarkoituksena oli testata eri kielikuntiin kuuluvien kielten eroja käännöksissä. Kaikki kyseiset kielet testattiin eri kielipareina. Tulokset osoittivat, että ChatGPT:llä käännetty biolääketieteen tekstit ja Reddit-kommentit eivät olleet laadultaan yhtä hyviä ja luotettavia kuin Google Translatella tai DeepL:llä tuotetut käännökset. ChatGPT suoriutui kuitenkin paremmin puheentunnistuskorpukseen liittyvässä kääntämisessä, sillä ChatGPT on kehittyneempi luonnollisen kielen käsittelyssä. Se siis kykenee tuottamaan parempaa ja luonnollisempaa puhekieltä verrattuna konekääntimien robottimaisiin käännöksiin.

Mitä tulee eri kielipareilla kääntämiseen, tutkimuksessa huomattiin, että ChatGPT onnistuu menestyksekkäästi kääntämään konekääntimien tavoin eurooppalaisia, resurssirikkaita kielipareja (*high-resource language pair*), mutta kohtaa selkeästi ongelmia resurssiköyhissä kielipareissa (*low-resource language pair*), kuten kiina-englanti tai kiina-romania. Tutkimuksessa huomattiin kuitenkin sellainen ilmiö, että myös resurssiköyhistä kielipareista voidaan saada ChatGPT:n avulla huomattavasti parempia käännöksiä, kun lähdeteksti käännetään ensin välikielelle, joka sitten taas käännetään kohdekielelle (= *pivot prompting*).

Seuraavassa alaluvussa selitän, mitä tarkoitan tekstien ymmärtämisellä sekä tuottamisella kääntämisessä. Lisäksi kerron lyhyesti generatiivisen tekoälyn käytöstä MKV-opinnoissa, ja lopuksi selitän minäpystyvyyden kehitymisestä kieliopinnoissa.

2.4 Tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen sekä kielitaito

2.4.1 Tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen L1- ja L2-kielillä kääntämisessä

Yliopistomaailmassa opiskelu pohjautuu tieteellisten tekstien lukemiseen ja tuottamiseen. Vieraan kielen opiskelijoiden koulutusohjelmiin kuuluu lukuisten tekstien lukeminen ja kirjoittaminen sekä omalla äidinkielellä (L1) että vieraalla kielellä (L2), ja siten myös kääntäminen voi olla jatkuvasti läsnä esimerkiksi oman äidinkielen ja erikoistumiskielen välillä. Yliopistojen kursseilla lukemiseen käytettävät materiaalit sekä kirjoittamiseen liittyvät tehtävät ovat suurimmaksi osaksi tekstilajeiltaan tieteellisiä. Tieteelliset tekstit ovat asiatyylisiä ja sisältävät erikoisalan kieltä (esim. termit, jotka voivat olla entuudestaan tuntemattomia), joka saattaa olla lukijalle joskus vaikeaselkoista, erityisesti vieraalla kielellä, ja siten tekstin ymmärtämisestä ja sen kääntämisestä saattaa tulla haastavaa. Maeve Olohan (2016: 137) on

todennutkin, että tieteellisten tutkimusartikkeleiden lukeminen, ymmärtäminen ja kääntäminen voi olla haastavaa niille lukijoille, jotka eivät ole esimerkiksi tutkimusartikkelissa esitety/esiintyvän alan asiantuntijoita. Lisäksi Olohanin mukaan (mts. 137) tieteelliset tekstit ovat asiantuntijoiden kirjoittamia, mitkä on suunnattu puolestaan toisille asiantuntijoille (oma käännös).

MKV:n opiskelijat kohtaavat opintojensa aikana – sekä kääntämiseen liittyvillä kursseilla että muilla kursseilla – erilaisia tekstejä, joista iso osa on todennäköisesti tekstilajeiltaan tieteellisiä. On mahdollista, että opiskelija kohtaa tilanteen, jossa hän saattaa turvautua generatiivisen tekoälyn apuun kääntämisessä, jos hänellä on vaikeuksia ymmärtää lukemaansa kohtaa tekstistä, tai jos hän on tuottamassa eli kirjoittamassa tekstiä vieraalla kielellä, mutta ei saa käännettyä ajatustaan vieraalle kielelle, jolloin hän voi käyttää tekoälyä apuna kääntämisessä. Vaikka tässä tutkielmassa ei syvennytä erikseen tieteellisten tekstien kääntämiseen samalla tavalla kuin kandidaatintutkielmassani, osa kyselytutkimukseni kysymyksistä ja niiden vastausvaihtoehtoista liittyvät tieteellisten L1- ja L2 -tekstien kääntämiseen. Kerron kyselytutkimuksestani kuitenkin tarkemmin vasta luvussa 3. Tässä kohtaa on siis syytä tarkentaa, mitä tarkoitan tekstien ymmärtämisellä sekä tuottamisella ja miten kääntäminen liittyy näihin.

Tekstien ymmärtämisellä tarkoitan tässä tutkielmassa ainoastaan vieraskielisen tekstin lukemista ja sen ymmärtämistä sekä sen kääntämistä omalle äidinkielelle, sillä omalla äidinkielellä luettavaa tekstiä ei tarvitse kääntää ymmärtääkseen sitä. Tekstin tuottamisella puolestaan tarkoitan tekstin kirjoittamista omalla äidinkielellä, erikoistumiskielellä tai muulla opiskeltavalla kielellä, mihin liittyy myös kääntäminen. Yleensä L1-kielellä viitataan opiskelijan ensimmäiseen kieleen eli äidinkieleen, kun taas L2-kielellä voidaan tarkoittaa ensimmäistä vierasta kieltä (Nor & Rashid, 2018). MKV:n opiskelijat kohtaavat lukuisia käännöstehtäviä eri kursseilla, jotka käsittävät kääntämistä L2:sta L1:seen tai L1:stä L2:seen. Tekstin ymmärtämisellä voidaan tarkoittaa tilannetta, jossa opiskelija kääntää vieraasta kielestä omaan äidinkieleen, esimerkiksi tieteellisen artikkelin kääntämistä L2:sta L1:seen. Tekstin tuottamisella puolestaan voidaan viitata tilanteeseen, jossa opiskelija on kirjoittamassa tekstiä L1:stä L2:seen, kuten esseitä tai vaikkapa pro gradu -tutkielmaa, mutta opiskelija ei saa käännettyä ajatuksiinsa vieraalle kielelle, jolloin hän turvautuu tekoälyn käyttöön kääntämisessä. Tässä tutkielmassa viitataan tekstin tuottamisella siis kääntämiseen.

2.4.2 Tekoälyn käyttö MKV-opinnoissa

Erilaisissa oppimiseen liittyvissä tilanteissa opiskelijat saattavat käyttää konekääntimiä tai generatiivista tekoälyä kääntämisessä. MKV:n kurssiohjelmaan kuuluu muun muassa kaksi pakollista *Käännösyntyssimulaatio*-kurssia, joissa opiskelijat perustavat simulaatiomielessä käännösyntyksiä ja joissa tulee erilaisia käännöstoimeksiantoja vastaan (Opinto-opas 2024–2027). Kursseilla saa, toimeksiannosta riippuen, käyttää konekääntimiä tai generatiivista tekoälyä apuna kääntämisessä. Käännösyntyksessä, jossa itse olin mukana, käytettiin paljon konekääntimiä. Meidän yrityksemme ei juuri käyttänyt generatiivista tekoälyä, vaikka siihen oli joissain tapauksissa mahdollisuus. Muiden kyseisillä kursseilla olevien yritysten generatiivisen tekoälyn käytöstä ei ole tietoa, joten siksi laitoin kyselyyn kysymyksen, jossa vastausvaihtoehtona oli, mikäli on käyttänyt *Käännösyntyssimulaatio*-kurssien käännöstoimeksiannoissa generatiivista tekoälyä kääntämiseen.

Vaikka MKV:n opiskelijat saavat käyttää esimerkiksi *Käännösyntyssimulaatio*-kursseilla generatiivista tekoälyä kääntämisessä, Turun yliopistolla on kuitenkin oma linjauksensa tekoälysovellusten oikeanlaisesta käytöstä opiskelussa. Tekoälylinjauksen mukaan (Turun yliopisto, 9.10.2023) opiskelijan tulee aina suhtautua tekoälysovellusten käyttöön kriittisesti. Tekoälylinjauksessa painotetaan myös, että tekstiä tuottaessa tekoälyn avulla ”opiskelija on itse vastuussa tekstin oikeellisuudesta, asianmukaisesta viittaamisesta lähteisiin ja tietosuojakysymysten huomioon ottamisesta”. Lisäksi opiskelijan tulee aina mainita, mikäli on käyttänyt tekoälyä jossain tehtävänannossa. Jos opiskelija ei mainitse käyttäneensä tekoälyä, katsotaan se vilpiksi.

2.4.3 Minäpystyvyys kielitaidon kehittämisessä

Erilaisten tekstien lukeminen ja niiden tuottaminen opintojen aikana voi olla yksi tapa vahvistaa opiskelijoiden kielitaitoja paitsi äidinkielessä myös vieraassa kielessä. Grabe & Stoller (siteerannut Yang & Gan, 2024) ovat todenneetkin, että esimerkiksi lukemisella on vieraan kielen oppimisessa todella tärkeä rooli, sillä ”tekstin tarjoama tieto voi toimia oppijan ensisijaisena lähteenä kehittää vieraan kielen taitoja”. Kielitaitoja voi lisäksi vahvistaa esimerkiksi vaihto-opiskelun aikana, ja suurimmalla osalla Turun yliopiston kieltenopiskelijoilla (espanja, italia, ranska, saksa) kieliharjoittelu onkin pakollinen opintojakso, joka tarkoittaa vähintään kuukauden oleskelua vieraskielisessä kohdemaassa. Vaihdon tarkoituksena on muun muassa kielitaitojen kartuttaminen. Myös englanninopiskelijoilla on mahdollisuus

kieliharjoitteluun, mutta kyseinen opintojakso ei ole heille pakollinen (Opinto-opas, 2024–2027). Vaihto-ohjelmat tarjoavat opiskelijoille paitsi kielikoulutusta myös opetusta kulttuurien välisessä viestinnässä, kriittisessä ajattelussa ja ongelmanratkaisutaidoissa, mikä auttaa heitä kehittämään L2-kielen kielitaitojaan (Rayaan ym., 2023).

Kielitaidon kehittymisessä myös minäpystyvyydellä, toisin sanoen itseluottamuksella, on tärkeä rooli. Minäpystyvyys on amerikkalaiskanadalaisen psykologin Albert Banduran kehittämä käsite, joka tiivistettynä tarkoittaa yksilön uskomuksia itsestään ja omista kyvyistään suoriutua erilaisista tehtävistä (Graham, 2022). Banduran mukaan (1999) minäpystyvyys tarkoittaa uskoa “omaan kykyynsä järjestää ja toteuttaa ne toimet, joita tarvitaan tiettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi” (DeepL:n käännös). Bandura on todennutkin (siteerannut Graham, 2022.) minäpystyvyyden pohjautuvan ennen kaikkea uskoon omista kyvyistään suoriutua **haastavista** tehtävistä. Ulkomailla vaihto-opiskelun aikana opiskelijat kohtaavatkin usein haastavia tilanteita, kuten esimerkiksi sosiokulttuuriset ongelmat tai kielelliset vaikeudet akateemisessa maailmassa, mutta juuri minäpystyvyyden ja tietynlaisen sietokyvyn kehittäminen on erittäin tärkeää edellä mainittujen haasteiden voittamiseksi (Rayaan ym., 2023).

Mills ym. (2007) mukaan useiden tutkimusten tulokset ovat osoittaneet, että opiskelijoiden usko omaan kykyihinsä vaikuttaa merkittävästi heidän akateemiseen suoritukseensa, ja että korkea minäpystyvyyden taso on keskeinen tekijä vieraan kielen oppimisessa. Cedzich (2024) toteaaakin korkean minäpystyvyyden vaikuttavan positiivisesti vieraan kielen oppimisprosessiin sekä auttavan selviytymään vieraan kielen oppimisen haasteista. Banduran mukaan (siteerannut Cedzich, mas.) motivaatio on muun muassa yksi tekijä, joka aktivoi minäpystyvyyttä. Piniel & Csizér (2013: 536) vahvistivat tutkimuksessaan motivaation olevan ratkaisevassa osassa vieraan kielen oppimisessa: mitä motivoituneempi opiskelija on, sitä myönteisemmin hän suhtautuu oppimiskokemukseen. Myönteisellä oppimiskokemuksella puolestaan on positiivinen vaikutus opiskelijoiden minäpystyvyyteen.

Cedzich (2024), Graham (2022) sekä Mills ym. (2007) korostavat ennen kaikkea korkean minäpystyvyyden tason olevan ratkaiseva tekijä vieraan kielen oppimisessa. Cedzich (2024) mainitsee, että korkean minäpystyvyyden ansiosta opiskelijat suhtautuvat itsevarmemmin ennalta-arvaamattomiin tilanteisiin vieraan kielen oppimisympäristössä, kuten kohdemaassa vaihto-ohjelman aikana. Kun opiskelija lähtee ulkomaille vaihtoon, minäpystyvyys voi näkyä esimerkiksi uskalluksessa käyttää vierasta kieltä natiivipuhujien kanssa, eikä virheitä pelätä. Vaikka opiskelija puhuessaan tuottaisikin virheitä – mitä aivan varmasti tapahtuukin –

korkean minäpystyvyyden ansiosta hän ei lannistu, vaan jatkaa sinnikkäästi vieraan kielen harjoittelua. Voi olla mahdollista, että vaihtoon osallistuvilla opiskelijoilla voi olla jo entuudestaan korkea minäpystyvyys kielitaidoissaan, mutta esimerkiksi onnistumisen kokemukset vieraan kielen oppimisessa voivat vahvistaa entisestään opiskelijoiden minäpystyvyyttä.

Vaihto-opiskelun on todettukin vaikuttavan myönteisesti minäpystyvyyteen kielitaidoissa, kuten Cubillos & Ilvento (2012) sekä Sağlamel & Doğan (2016) osoittivat tutkimuksissaan.

3 Tutkimusaineisto ja -menetelmä

3.1 Kyselytutkimus

Koska tutkielmani keskittyy generatiivisen tekoälyn käyttöön kääntämisessä MKV:n opiskelijoiden parissa, parhain ja tehokkain tutkimusmenetelmä tässä tapauksessa oli kyselylomakkeen laatiminen ja vastausten kerääminen opiskelijoilta suoraan. Aineisto koostuu kokonaisuudessaan opiskelijoiden vastauksista (N= 8) ja vastaukset kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella, jonka loin Webropolin avulla. Käytin kyselylomakkeen lähettämisessä automaattisesti anonymisoitua nettilinkkiä, joka lähetettiin sekä sähköpostitse että WhatsAppin kautta kaikille MKV:n opiskelijoille. Tällä hetkellä Monikielisen käännösviestinnän tutkinto-ohjelmassa on yhteensä 68 opiskelijaa, joiden status on läsnä- tai poissaoleva tai ei ilmoittautunut (sähköposti Turun yliopiston koordinaattorilta, 14.4.2026).

Kyselytutkimuksen esittelytekstissä oli syytä huomauttaa tekoäly-termin merkityksestä, sillä se voidaan käsittää eri tavoin: sitä käytetään usein tilanteessa, kun tarkoitetaan ChatGPT:n kaltaista tekoälyohjelmaa, mutta myös neuroverkkopohjaisten konekääntimien toiminto pohjautuu tekoälyyn. Tämän vuoksi vastaajalle oli hyvä tehdä selväksi, että tutkielmani keskittyy ainoastaan generatiivisen tekoälyn käyttöön, mutta välttääkseni liiallista tilan viemistä kysymyksissä käytin lyhyempää termiä *tekoäly*. Kyselytutkimus pilotoitiin ennen sen lähettämistä eteenpäin.

Tutkielmassa ei ollut tarvetta käyttää vastaajien henkilökohtaisia tai arkaluontoisia tietoja vastatakseni tutkimuskysymyksiin, joten kysely oli täysin anonymi, eikä yhtäkään vastaajaa voitu tunnistaa. Tällaisen toiminnon sain asetettua kyselylomakkeen asetuksista niin, että en nähnyt edes vastaajan sähköpostiosoitetta. Kyselyn anonymiteetistä ilmoitin sekä kyselyn ensimmäisen sivun esittelytekstissä että sähköpostissa lähetettäessä kyselyä eteenpäin. Esittelytekstissä oli myös laatimani tietosuojalomake vastaajien oikeuksista. Kyselyyn vastaaminen vei vastaajalta noin 5–10 minuuttia.

3.2 Kyselytutkimuksen osallistujat

Kyselytutkimus oli suunnattu kaikille Turun yliopiston MKV:n opiskelijoille. ”Kaikilla” tarkoitan jokaisen eri opintovuoden opiskelijaa: ensimmäisen ja toisen vuoden- sekä pidemmän linjan opiskelijoita, joka käsittää – kuten yllä mainitsin – yhteensä 68 opiskelijaa. Tätä

tutkielmaa varten minulla ei ollut tarvetta kysyä osallistujien sukupuolta, sillä sukupuolella ei ollut tutkielman kannalta ratkaisevaa osaa. En tutkinut, käyttääkö joku sukupuoli enemmän tai vähemmän generatiivista tekoälyä. Mitä tulee opiskelijoiden opintovuosiin, en kysynyt, mikä on opiskelijan tämänhetkinen opintovuosi, sillä en kokenut tarpeelliseksi vertailla eri maisterivuosien opiskelijoiden käyttökokemuksia tekoälystä. Halusin tutkia yleisesti kaikkien MKV:n opiskelijoiden käyttökokemuksia generatiivisesta tekoälystä. Kyselytutkimuksessa otettiin huomioon myös ne opiskelijat, jotka eivät käytä generatiivista tekoälyä kääntämisessä.

3.3 Kyselytutkimuksen kysymykset

Kyselylomakkeessa oli yhteensä 29 kysymystä, jotka koostuivat suurimmaksi osaksi monivalintakysymyksistä, muutamasta avoimesta kysymyksestä sekä Likert-asteikoista. Laadin kyselylomakkeeseen tarkoituksellisesti enemmän monivalinta- ja Likert-asteikoita, sillä tämänkaltaiset kysymykset ovat mielestäni vastaajille vähemmän uuvuttavia, ja lisäksi Likert-asteikoiden avulla on mahdollista saada tietoa opiskelijoiden asenteista tai mielipiteistä. Toisaalta avoimet kysymykset antavat tarkempia vastauksia, sillä vastaajalla on enemmän tilaa ilmaista omin sanoin mielipiteensä. Kaikista kysymyksistä kahteen pystyi vastaamaan vapaaehtoisesti, loput kysymykset olivat pakollisia. Vastaajilla oli mahdollisuus tallentaa vastauksensa ja jatkaa myöhemmin jokaisen sivun jälkeen. Päädyin tähän vaihtoehtoon siksi, että vastausten tallentaminen joka kysymyksen jälkeen näytti sivulla esteettisesti huonolta. Lisäksi jokaisella sivulla kysymyksiä oli alle kymmenen, ja kuten mainitsin edellä, suurin osa kysymyksistä oli monivalinta- ja Likert-asteikoita, joten mielestäni jokaisen kysymyksen tallentaminen erikseen olisi ollut turhaa.

Kyselylomake jakautuu kuuteen sivuun:

1. Taustatiedot
2. Generatiivisen tekoälyn käyttö tekstin ymmärtämisessä / tuottamisessa / molemmissa / ei missään näistä
3. Tekstin ymmärtäminen generatiivisen tekoälyn avulla
4. Tekstin tuottaminen generatiivisen tekoälyn avulla
5. Tekstin ymmärtäminen ja tuottaminen generatiivisen tekoälyn avulla
6. Generatiivisen tekoälyn hyödyllisyys

Ensimmäisellä sivulla on viisi kysymystä taustatiedoista: 1) ikä, 2) vastaajan erikoistumis-kieli, 3) mitä muita kieliä vastaaja osaa, 4) onko vastaaja ollut ulkomailla vaihdossa ja 5) vastaajan oma käsitys siitä, että vaihto olisi vahvistanut hänen kielitaitojaan. Viimeinen kysymys on vapaaehtoinen, sillä osa vastaajista ei ole ollut vaihdossa.

Toisella sivulla kysytään generatiivisen tekoälyn käytöstä kääntämisessä ja kysymyksiä on ainoastaan yksi: käyttääkö vastaaja tekoälyä tekstin ymmärtämiseen, tuottamiseen vai molempiin, ja lisäksi viimeisenä vastausvaihtoehtona on myös mikäli ei käytä ollenkaan tekoälyä. Vastauksista voi valita ainoastaan yhden vaihtoehdon, ja laadin tähän kysymykseen hypypysäännön, joka tarkoittaa, että riippuen vastauksesta vastaaja siirtyy tietylle sivulle. Vastaaja siirtyy joko kolmannelle, neljännelle, viidennelle ja/tai kuudennelle sivulle. Esimerkiksi jos vastaaja vastaa, että hän käyttää tekoälyä tekstin ymmärtämiseen, hän siirtyy kyseistä aihetta käsittelevälle sivulle ja lopuksi hän päätyy vastaamaan kuudennen sivun kysymyksiin tekoälyn hyödyllisyydestä. Vastaaja ei siis näe muiden sivujen kysymyksiä. Jos vastaaja ei käytä tekoälyä, hän siirtyy kuudennelle sivulle.

Kolmannen sivun kysymykset liittyvät tekstin ymmärtämiseen tekoälyn avulla, ja kuten edellä mainitsin alaluvussa 2.4, tekstin ymmärtäminen tarkoittaa vastaajan osaamaa muuta kieltä kuin äidinkieltä. Neljännellä sivulla kysytään tekstin tuottamisesta tekoälyn avulla, joka taas voi liittyä vastaajan jokaiseen osaamaan kieleen, myös äidinkieleen. Kolmannella ja neljännellä sivulla on yhteensä viisi kysymystä, jotka ovat täsmälleen samanlaiset: 1) missä tilanteessa vastaaja on käyttänyt tekoälyä vieraskielisen tekstin ymmärtämiseen/missä tilanteessa vastaaja on käyttänyt tekoälyä tekstin tuottamiseen, 2) mitä tekoälyohjelmaa vastaaja on käyttänyt vieraskielisen tekstin ymmärtämiseen/mitä tekoälyohjelmaa vastaaja on käyttänyt tekstin tuottamiseen, 3) kuinka usein vastaaja on käyttänyt tekoälyä, 4) mitä vastaaja tarkistaa tekoälyllä sekä 5) miten vastaaja tarkistaa käännöksen olevan oikea, mikäli ei ole varma tekoälyn tuottamasta käännöksestä. Ainoastaan molempien sivujen ensimmäisen kysymyksen vastausvaihtoehdot ovat toisistaan erilaiset, sillä tekstin ymmärtäminen tai sen tuottaminen tekoälyn avulla tapahtuu täysin erilaisissa tilanteissa. Jos vastaaja päätyy viidennelle sivulle, hän vastaa kysymyksiin sekä tekstin ymmärtämisestä että sen tuottamisesta tekoälyn avulla.

Kuudennella sivulla on kuusi kysymystä tekoälyn hyödyllisyydestä: 1) onko tekoäly onnistunut kääntämään termejä/lauseita/kokonaisia kappaleita, 2) kuinka usein tekoäly on onnistunut auttamaan kääntämisessä, 3) kuinka hyödylliseksi työkaluksi vastaaja kokee tekoälyn kääntämiseen, 4) mikä vastaajan käyttämistä tekoälyohjelmista on parhain kääntämiseen ja miksi, 5)

kokeeko vastaaja tekoälyn kääntävän paremmin kuin konekääntimet ja miksi sekä 6) viimeiseen kohtaan vastaaja saa antaa vapaita kommentteja tekoälystä kääntämisessä. Viimeistä kysymystä en asettanut pakolliseksi. Kyselylomakkeen kysymykset löytyvät tutkielman lopussa olevasta liitteestä 2.

3.4 Analyysimenetelmä

Kyselyn kysymykset oli aseteltu siten, että aineisto eli opiskelijoiden vastaukset vastaavat tutkimuskysymyksiin järjestyksessä. Kyselyn ensimmäinen osio eli taustatiedot keskittyvät ensimmäiseen tutkimuskysymykseen. Tässä osiossa opiskelijoilta kysyttiin, ovatko he olleet vaihdossa ja kuinka paljon he kokevat vaihdon vaikuttaneen kielitaitoihinsa. Kyselyn osiot 3–5 puolestaan koskevat toista tutkimuskysymystä. Viimeisessä osiossa esitetään kysymyksiä, joiden avulla saadaan vastauksia viimeiseen tutkimuskysymykseen.

Vastaajien pienen määrän takia kyselyn tulosten läpikäymiseen on helpointa käyttää kvalitatiivista eli laadullista menetelmää. Käyn saamiani tuloksia siis järjestelmällisesti ja kokonaisvaltaisesti läpi. Vertaan omia tuloksiani edellisten tutkimusten tuloksiin, eli mitä yhteistä tai millaisia eroja havaitsin tuloksissani suhteessa muihin. Seuraavassa luvussa käyn kyselytutkimuksesta saadut vastaukset läpi.

4 Analyysi

Tässä osiossa analysoin aluksi kyselytutkimuksesta kerättyjä vastaajien taustatietoja, sen jälkeen käyn muutaman opiskelijan vastaukset yksitellen läpi (opiskelijat A, B ja C), sillä he käyttävät muista opiskelijoista poiketen tekoälyä kääntämiseen. Koska vastaajien määrä on pieni, käyn siksi näiden opiskelijoiden vastaukset erikseen läpi.

4.1 Vastaajien taustatiedot

Kyselytutkimukseen osallistui yhteensä 8 vastaajaa, mikä oli alkuperäisen tavoitteeni alapuolella, mutta jokaisen vastaajan osallistuminen kyselytutkimukseen auttoi joka tapauksessa saamaan hieman jonkinlaista näkökulmaa Turun yliopiston MKV:n opiskelijoiden generatiivisen tekoälyn käytöstä ja käyttämättömyydestä kääntämisessä.

Vastaajat olivat iältään 20–30-vuotiaita, joista neljä oli 20–25-vuotiaita ja loput neljä olivat 26–30-vuotiaita. Vastaajat ilmoittivat erikoistumiskielikseen englannin, espanjan, italian sekä saksan (ks. taulukko 1). Kolme opiskelijaa ei ole erikoistumiskielensä lisäksi opiskellut muita kieliä, mutta loput vastasivat opiskelleensa englantia, italiaa, ranskaa, ruotsia sekä venäjää.

Taulukko 1. Opiskelijoiden erikoistumiskielet

Englanti	3
Espanja	3
Italia	1
Saksa	1

Vastaajista kuusi ilmoitti olleensa vaihdossa, kun taas loput kaksi eivät ole olleet vaihdossa. Kysyin opiskelijoilta, kokevatko he vaihto-opiskelun kohentaneen kielitaitoja, mikäli ovat vaihdossa olleet. Osa oli sitä mieltä, että vaihto-opiskelu on vaikuttanut paljon kielitaitoihin, kun taas osa opiskelijoista vastasi, että vaihto on vaikuttanut ainoastaan jonkin verran kielitaitoihin. Ne kaksi, jotka eivät ole olleet vaihdossa, eivät myöskään vastanneet siksi tähän kysymykseen (ks. taulukko 2).

Taulukko 2. Vaihdon vaikutus kielitaitoon

Paljon	3
Jonkin verran	3
Ei vastausta	2

4.2 Vaihto-opiskelu, kielitaito ja generatiivinen tekoäly

Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä oli, kuinka vaihto-opiskelu ulkomailla vaikuttaa opiskelijoiden käsitykseen kielitaidostaan ja onko tällä vaikutusta siihen, että generatiivista tekoälyä käytetään vähemmän kääntämisessä. Halusin kysymyksellä saada osviittaa siitä, mikäli ne opiskelijat, jotka eivät ole olleet vaihdossa, saattaisivat suhtautua epävarmemmin L2-kielelle kääntämiseen. Tulokset osoittivat, että suurin osa (= 6) kyselytutkimukseen vastanneista oli ollut vaihdossa, eikä suurin osa (= 5) heistä käytä generatiivista tekoälyä kääntämiseen. Kaksi vastaajista ei ole ollut vaihdossa, mutta he eivät kuitenkaan käytä tekoälyä kääntämiseen. Kaksi vaihdossa ollutta puolestaan vastasi käyttävänsä tekoälyä sekä tekstin ymmärtämiseen että tuottamiseen, kun taas yksi vastasi käyttävänsä tekoälyä ainoastaan tekstin ymmärtämiseen. Kukaan opiskelijoista ei vastannut käyttävänsä generatiivista tekoälyä pelkästään tekstin tuottamiseen (ks. taulukko 3).

Taulukko 3. Kyselytutkimuksen kuudes kysymys koskien tekoälyn käyttöä tai käyttämättömyyttä

Tekoälyn käyttö tekstin ymmärtämiseen	1
Tekoälyn käyttö tekstin tuottamiseen	0
Tekoälyn käyttö tekstin ymmärtämiseen ja tuottamiseen	2
Ei käytä tekoälyä	5

Saamieni tulosten perusteella voidaan todeta, että osa vaihdossa olleista ei käytä ollenkaan generatiivista tekoälyä kääntämiseen tai on käyttänyt sitä hyvin vähän, mutta pienen vastaajamäärän vuoksi ei voida suoraviivaisesti todeta, että vaihdossa olleet käyttäisivät *vähemmän* tekoälyä verrattuna niihin, jotka eivät ole olleet vaihdossa. Kuten totesin edellä, kaksi henkilöä vastasi, että he eivät ole olleet vaihdossa, ja kumpikaan heistä ei koe generatiivista tekoälyä tarpeelliseksi kääntämisessä. Kumpikaan vastaajista ei opiskele muita kieliä erikoistumiskielensä (englanti) lisäksi. Yksi mahdollisuus on, että kyseiset opiskelijat ovat kokeneet

kielitaitonsa vahvaksi, toisin sanoen heillä on ollut entuudestaan korkea minäpystyvyys kielitaidoissa, eikä heillä ole siten ollut tarvetta lähteä vaihtoon kielitaitoa erikseen vahvistamaan. Toinen, todennäköisempi mahdollisuus on se, että kyseiset englannin kielen opiskelijat eivät ole osallistuneet vaihtoon siksi, että kieliharjoittelu toisessa maassa ei ole pakollinen englanninopiskelijoille, kun taas muiden kielten opiskelijoille kieliharjoittelu on pakollinen (Opinto-opas, 2024–2027). Ne opiskelijat, jotka puolestaan kokivat vaihto-ajan vaikuttaneen paljon kielitaitoihinsa ja jotka eivät käytä tekoälyä kääntämiseen, voi tarkoittaa juuri sitä, että vaihto-opiskelu ulkomailla on vahvistanut opiskelijoiden minäpystyvyyttä kielitaidoissa. Toisin sanoen on mahdollista, että vaihto-opiskelu on kohottanut opiskelijoiden minäpystyvyyttä kielitaidoissa niin, ettei generatiivista tekoälyä käytetä kääntämiseen. Ne opiskelijat, jotka kokivat vaihtoajan vaikuttaneen ainoastaan jonkin verran kielitaitoihinsa ja jotka eivät käytä tekoälyä kääntämiseen, voi tarkoittaa mahdollisesti sitä, että kyseiset opiskelijat ovat voineet kokea kielitaitonsa vahvaksi jo ennen vaihtoon osallistumista, ja että vaihto-opiskelu ulkomailla ei ole tarkoittanut heille ensisijaisesti kielitaitojen kartuttamista.

4.2.1 Generatiivista tekoälyä käyttävät opiskelijat A, B ja C

Vastaajien joukossa oli yksi vaihdossa ollut opiskelija A, joka vastasi käyttävänsä generatiivista tekoälyä sekä tekstin ymmärtämiseen että sen tuottamiseen, ja hän vastasi vaihtoajan kohentaneen hänen kielitaitojaan paljon. Kyseinen opiskelija sanoi opiskelevansa myös muita kieliä erikoistumiskielensä lisäksi, ja hän vastasi käyttävänsä tekoälyä muun muassa muun kielen kuin erikoistumiskielen tuottamiseen. On mahdollista, että opiskelija käyttää generatiivista tekoälyä muihin opiskelemiinsa kieliin kuin erikoistumiskieleensä. Hän vastasi käyttäneensä tekoälyä tieteellisten L2-tekstien (kuten esseet) sekä käännöstoimeksiantojen L1- ja L2-kohdetekstien (yliopiston kurssien käännöstehtävät) tuottamiseen. Nämäkin tekstit ovat mahdollisesti voineet koskea muita kuin erikoistumiskieltä. En kuitenkaan kysynyt kyselyssä, millä eri kielillä vastaaja on kääntänyt kohdetekstejä ja kuinka paljon. Tarkentavilla kysymyksillä olisi voinut saada tietoa siitä, kääntääkö henkilö kohdetekstejä myös erikoistumiskielellään ja missä määrin. Mitä tulee tekstin ymmärtämiseen tekoälyn avulla, opiskelija vastasi käyttävänsä sitä tieteellisten artikkeleiden (yliopiston kursseilla käytettävät materiaalit) sekä L2-lähtötekstien (yliopiston kurssien käännöstehtävät) ymmärtämiseen. L2-tekstien ymmärtämisessä voi olla myös kyse muiden kielten kuin erikoistumiskielen ymmärtämisestä. Tässäkin kohtaa kyselyssä olisi voinut myös esittää tarkentavia kysymyksiä siitä, mitä kieliä L2-lähtötekstit käsittävät. Opiskelija kertoi tarkistavansa tekoälyn avulla lauseita sekä kokonaisia kapaleita ja totesi tekoälyn onnistuneen usein kääntämään kaikkia näitä. Hän vastasi käyttävänsä

ainoastaan Copilotia, ja kokee sen oikein hyödylliseksi kääntämisessä (Likert-astekoilla 4, luvun 5 ollessa ”erittäin hyödyllinen”). Opiskelijan kokemukset Copilotista ovat siis olleet positiivisia, ja hän kokee sen auttaneen kääntämisessä paljon. Hän ei kuitenkaan perustellut, miksi kyseinen tekoälyohjelma on paras kääntämiseen, eikä hän ollut varma, kääntääkö tekoäly konekääntimiä paremmin. Koska kyselystä puuttui jonkin verran tarkentavia kysymyksiä eri kielillä kääntämisestä, oli kyseessä sitten L2-lähtökielen ymmärtäminen tai L2-kohdekielen tuottaminen, ei voida antaa tarkkaa vastausta siitä, käyttääkö opiskelija generatiivista tekoälyä usein apunaan juuri erikoistumiskielen kääntämiseen, vai kääntääkö hän tekoälyn avulla ainoastaan muita opiskelemiaan kieliä. Puuttuvien kysymysten vuoksi jää ainoastaan arvauksien varaan, mikäli opiskelija kokisi enemmän epävarmuutta esimerkiksi muussa opiskelemassaan kielessä kuin erikoistumiskielessä. Kuten edellä huomautin, opiskelija vastasi vaihtoajan kohdentaneen paljon kielitaitoja, jolloin voisi olettaa, että opiskelija ei välttämättä käytä generatiivista tekoälyä juuri erikoistumiskielen ymmärtämiseen tai tuottamiseen, mutta tästä ei voida olla varmoja kyselyssä puuttuvien, tarkentavien kysymysten vuoksi, eikä varmaa vastausta voi antaa. On täysin mahdollista, että opiskelija käyttää generatiivista tekoälyä sekä erikoistumiskielen että muiden sivuainekielen kääntämiseen, ja syitä tekoälyn käytölle voi olla aivan muut, kuin epävarmuus omista kielitaidoista. Syitä voivat olla esimerkiksi Copilotin nopeus ja tehokkuus esimerkiksi työtaakan vähentämisessä ja siten liiallisen väsymyksen ehkäisyssä. Copilot on voinut mahdollisesti onnistua myös käännosten tarkkuudessa.

Toinen vaihdossa ollut opiskelija B, joka vastasi käyttäneensä tekoälyä sekä tekstin ymmärtämiseen että tuottamiseen, koki vaihtoajan vahvistaneen kielitaitoja paljon. Hän opiskelee toista kieltä erikoistumiskielensä lisäksi. Aivan kuten opiskelija A, myös opiskelija B vastasi käyttäneensä tekoälyä muun kuin erikoistumiskielensä tuottamiseen. Hän vastasi käyttävänsä tekoälyä myös ”muuhun”, jota hän sai kyselyssä perustella, ja hän kertoi tekstin tuottamisen yhteydessä tarkastaneensa esimerkiksi yksittäisiä pieniä lauseita, jos hänellä on ollut vaikeuksia hahmottaa niitä suomeksi. Tekstin ymmärtämisen kohdalla henkilö puolestaan vastasi käyttäneensä tekoälyä samoihin asioihin kuin opiskelija A, eli ymmärtääkseen käännoistomeksiantojen sekä tieteellisten artikkeleiden tekstejä. Hän kertoi tekoälyn onnistuneen vain harvoin kääntämään termejä, lauseita ja kokonaisias kappaleita. Jos henkilö ei ole varma tekoälyn tuottamasta käännoksestä, hän käyttää DeepL-konekäännintä käännoksen tarkistamiseen. Henkilö kertoi käyttäneensä ChatGPT:tä ja sen soveltuvan parhaiten kääntämiseen tekoälyohjelmista, mutta että kokee DeepL-konekääntimen olevan parempi kääntämiseen.

Vaihdossa ollut opiskelija C vastasi käyttävänsä tekoälyä ainoastaan tekstin ymmärtämiseen. Hän kertoi vaihtoajan kohentaneen kielitaitoja jonkin verran. Hän kertoi opiskelevansa toista kieltä erikoistumiskielensä lisäksi. Ainoa asia, johon opiskelija on käyttänyt tekoälyä, on vieraskieliset uutisartikkelit, joista hän tarkistaa ainoastaan lauseita. Jos opiskelija C ei ole varma tekoälyn tuottamasta käännöksestä, hän käyttää DeepL-konekäännintä tarkistaakseen käännöksen. Opiskelija C kokee tekoälyn onnistuneen kääntämään lauseita usein ja pitää sitä myös oikein hyödyllisenä kääntämiseen (Likert-astekoilla 4). Henkilö kertoi ChatGPT:n olevan paras kääntämiseen, mutta ei perustellut miksi, eikä hän myöskään vastannut, kokeeko hän tekoälyn olevan parempi kääntämiseen kuin konekääntimet.

Tiivistettynä voidaan todeta, että vaihto-opiskelu on vaikuttanut eri tavoin opiskelijoiden kokemuksiin kielitaidoistaan, toisilla enemmän ja toisilla vähemmän, ja saamieni tulosten perusteella voin varovaisesti todeta, että vaihto-opiskelun vaikutus opiskelijoiden käsityksiin kielitaidoistaan voi olla yksi niistä syistä, miksi suurin osa heistä ei käytä generatiivista tekoälyä kääntämiseen. Toisin sanoen opiskelijoiden minäpystyvyys kielitaidoissa on voinut vahvistua vaihto-opiskelun ansiosta. Opiskelijat eivät kuitenkaan juuri selittäneet avoimissa kysymyksissä generatiivisesta tekoälystä sellaista, joka olisi viitannut kielitaitoa vaativiin asioihin. Tämän vuoksi ei voida suoraan sanoa, että juuri vaihdossa kohotettua minäpystyvyyttä kielitaidoissa voidaan pitää ehdottomana syynä sille, miksi osa opiskelijoista ei käytä generatiivista tekoälyä kääntämiseen. Ne opiskelijat, jotka käyttävät tekoälyä kääntämiseen, voivat mahdollisesti käyttää sitä muun vieraan kielen kuin erikoistumiskielen kääntämiseen, mutta tästä ei voida olla täysin varmoja, koska en tätä kyselyssäni erikseen tarkentanut.

Tässä vaiheessa johtopäätökset perustuvat siis osin omiin oletuksiini ja arvailuihini, eikä näin ollen voida olla varmoja, kääntääkö esimerkiksi opiskelija A myös erikoistumiskieltään generatiivisen tekoälyn avulla. Tulokset jäävät siis jokseenkin puutteellisiksi. Mikään ei kuitenkaan suoraan viittaa siihen, että minäpystyvyyden vahvistamisella kielitaidoissa *ei* olisi vaikutusta generatiivisen tekoälyn käyttämättömyyteen kääntämisessä. Hypoteesini oli, että vaihdossa olleet opiskelijat käyttäisivät generatiivista tekoälyä vähemmän kuin ne opiskelijat, jotka eivät ole olleet vaihdossa. Kyselyyn vastanneiden määrä oli kuitenkin niin vähäinen, että tämän hypoteesin ei voida todeta saaneen vahvistusta.

4.3 Generatiivisen tekoälyn käyttö ei houkuttele — ainakaan usein

Toisella tutkimuskysymyksellä halusin selvittää, kuinka usein opiskelijat käyttävät generatiivista tekoälyä kääntämiseen. Luvussa 4.2.1 generatiivista tekoälyä käyttävistä opiskelijoista A kertoi käyttävänsä generatiivista tekoälyä usein sekä tekstin ymmärtämiseen että sen tuottamiseen, kun taas opiskelija B:n tekoälyn käyttö on varovaisempaa verrattuna opiskelija A:n kokemuksiin: opiskelija B vastasi käyttävänsä tekoälyä vain harvoin sekä tekstin ymmärtämisessä että sen tuottamisessa. Myös opiskelija C kertoi käyttävänsä generatiivista tekoälyä harvoin tekstin ymmärtämiseen. Yksikään heistä ei kuitenkaan maininnut käyttäneensä generatiivista tekoälyä päivittäin, mikä voisi mahdollisesti viitata siihen, että tekoälyn on kehittynyt riippuvuus.

Yhteensä viisi henkilöä vastasi, että he eivät käytä tekoälyä kääntämiseen, mutta vastauksista selvisi, että nämä henkilöt ovat jossain määrin kuitenkin kokeilleet kääntämistä tekoälyn avulla. Kyselylomakkeen viimeisellä sivulla, joka koski tekoälyn hyödyllisyyttä kääntämisessä, esitin kysymyksen ”onko tekoäly onnistunut kääntämään jotakin seuraavista vaihtoehtoista”, johon vastausvaihtoehtoiksi asetin ”termejä”, ”lauseita”, ”kokonaisia kappaleita”, ”muu, mitä” tai ”ei mitään näistä”. Vastaukset kyseisten opiskelijoiden välillä vaihtelivat: ainoastaan yksi opiskelija totesi, että tekoäly ei ole onnistunut kääntämään mitään esitetyistä vaihtoehtoista, kun taas toinen ilmoitti, että tekoäly on onnistunut kääntämään pelkästään termejä. Loput kolme opiskelijaa totesivat, että tekoäly on onnistunut jossain määrin kääntämään termejä, lauseita ja jopa kokonaisia kappaleita. Seuraavaksi halusin täsmentää edellistä kysymystä kysymällä, kuinka usein tekoäly on onnistunut auttamaan kääntämisessä. Kolme opiskelijaa vastasi ”ei ikinä”, yksi vastasi ”harvoin” ja yksi vastasi ”usein”, mutta kyseinen opiskelija viittasi tällä vastauksella DeepL:ään. Kerron hänen vastauksistaan lisää tuonnempana. Näiden opiskelijoiden vastaukset osoittavat, että he ovat kokeilleet jossain määrin generatiivista tekoälyä kääntämiseen, mutta ovat todenneet sen olevan käännöstyökaluna tarpeeton, joten he eivät käytä sitä kääntämiseen.

Kuten edellä mainitsin, generatiivista tekoälyä käyttävistä opiskelijoista A, B ja C ainoastaan yksi käyttää tekoälyä usein ja kokee sen auttaneen usein kääntämisessä. Opiskelija B käyttää tekoälyä harvoin ja kokee sen auttaneen harvoin kääntämisessä, kun taas opiskelija C käyttää tekoälyä harvoin, mutta kokee sen auttaneen usein kääntämisessä. Täten voidaan todeta, että kaikista kyselyyn vastanneista opiskelijoista ainoastaan yksi henkilö näyttäisi luottavan

generatiiviseen tekoölyyn kääntämisessä, ja käyttää siksi sitä usein, kun taas kaksi käyttää tekoölyä harvemmin. Sille, että tekoölyä ei käytetä tai käytetään harvemmin, löytyy syitä, jotka nostan esille seuraavassa alaluvussa.

Oli mielenkiintoista havaita, kuinka tässä tutkielmassa saadut tulokset osoittavat, että generatiivinen tekoöly ei näytä yleisesti ottaen olevan suuressa suosiossa kääntämisessä kyselyyni vastanneiden Turun yliopiston MKV-opiskelijoiden parissa verrattuna muiden tutkijoiden suorittamiin tutkimuksiin. Esimerkiksi Chen (2024), Yang ym. (2025) ja Zhang ym. (2025) havaitsivat tutkimuksissaan, että suuri määrä opiskelijoista käyttää usein ChatGPT:tä kääntämiseen. Yang ym. (mas.) havaitsivat, että puolet ($N = 15$) tutkimukseen osallistuneista maisteriopiskelijoista käytti jopa päivittäin ChatGPT:tä kääntämisessä, jonka syyksi kyseisessä tutkimuksessa arveltiin johtuvan kokemuksesta käyttää tekoölyä apuna kääntämisessä ja myös suuresta luottamuksesta ChatGPT:hen. Tästä herää kysymys, mikä saa opiskelijat luottamaan ChatGPT:n tuottamiin käännöksiin niin paljon, että käyttö on päivittäistä? Chan, C. K. Y., & Hu, W. (2023) huomasivat myös tuloksissaan, että niillä opiskelijoilla, joilla oli eniten kokemusta ChatGPT:n käytöstä, on myös halua hyödyntää generatiivisen tekoölyn käyttöä enemmän opinnoissaan. Chen (2024) puolestaan arvioi tuloksissaan, että ChatGPT:n käyttötiheys saattaisi olla jossain määrin kytköksissä nuoreen ikään, mutta huomautti, että tätä ei pidä yleistää.

Voi olla mahdollista, että karttunut kokemus generatiivisen tekoölyn käytöstä kääntämisessä voi johtaa parempiin käännösehdotuksiin. Yang ym. (2025) tutkimuksessa ei selvinnyt, millaisia kääntämisen kursseja opiskelijat olivat käyneet. On siis mahdollista, että kyseisessä yliopistossa kääntämisen kursseilla on syvennyt tarkemmin generatiivisen tekoölyn käyttöön kääntämisessä, ja opiskelijat osaavat esimerkiksi antaa oikeanlaisia käännöskehoteita ChatGPT:lle. Jiao ym. (2023) muun muassa totesivat, että suora käännöskehote osoittautui hyväksyttäväksi saada parempi käännös aikaiseksi, joka oli myös Yang ym. (mas.) tutkimuksessa suosituin tapa antaa kehote ChatGPT:lle. On kuitenkin pidettävä mielessä, että Yang ym. tutkimuksessa ei tuotu esille, minkä tyyppisiä tekstejä opiskelijat olivat kursseilla kääntäneet: onko ChatGPT:llä käännetty lyhyitä tekstejä tai onko kyseessä ollut tekstilaji, joka ei ole ChatGPT:lle liian haastava? Kwok ym. (2025) olivat sitä mieltä, että muun muassa käännöskehoiteilla, kielipareilla sekä tekstityypeillä on vaikutusta siihen, millaisia käännöksiä ChatGPT tuottaa, ja esimerkiksi erittäin tekniset tai erikoisalan tekstit ovat generatiiviselle tekoölylle haasteellisia. Mitä tulee kielipareihin, Sahari ym. (2023) huomauttavat, että ChatGPT:n

kaltaiselle suurelle kielimallille resurssiköyhät kielet eivät sovellu, ja Jiao ym. (2023) vahvistavat tämän tutkimuksessaan, että resurssiköyhät kieliparit, kuten kiina-englanti tai kiina-romania, voivat aiheuttaa laaduiltaan huonompia käännöksiä resurssirikkaisiin kielipareihin verrattuna, kuten englanti-saksa. Yang ym. (2025) tutkimuksen opiskelijoiden kieliparina oli kiina-englanti, joten siksi tästä tutkimuksesta saadut tulokset ovatkin mielenkiintoisia sen osalta, että puolet maisteriopiskelijoista käytti päivittäin ChatGPT:tä kääntämiseen. Koska käännöskehoteillakin voi olla vaikutusta siihen, millaisia käännöksiä ChatGPT tuottaa, on siis mahdollista, että Yang ym. (mas.) tutkimukseen osallistuneilla opiskelijoilla voi olla enemmän kokemusta käännöskehoteiden antamisesta, resurssiköyhästä kieliparista huolimatta, kuin Turun yliopiston MKV:n opiskelijoilla. Tätä aihetta pitäisi kuitenkin tutkia enemmän.

4.4 Miksi generatiivista tekoälyä ei käytetä?

Kolmannella tutkimuskysymyksellä halusin ottaa selvää, miksi opiskelijat käyttävät generatiivista tekoälyä kääntämiseen. Saadakseni vastauksia tähän esitin kyselyssä kaksi seuraavaa kysymystä: ”Mitä käyttämästäsi tekoälyohjelmista pidät parhaana kääntämiseen ja miksi? Voit myös kertoa, miksi tekoäly ei sovellu kääntämiseen” sekä ”Koetko tekoälyn kääntävän paremmin kuin konekääntimet? Miksi?”. Lisäksi opiskelijoilla oli mahdollisuus jättää vapaita kommentteja tekoälyn käyttöön liittyen. Opiskelijat pystyivät näiden kysymysten avulla perustelemaan näkemyksiään generatiivisen tekoälyn käytöstä kääntämisessä.

4.4.1 ChatGPT ei herätä luottamusta opiskelijoissa

Saatujen vastausten perusteella voitaisiin pikemminkin esittää kysymys, miksi opiskelijat *eivät* käytä tekoälyä kääntämiseen, sillä kuten tulokset osoittivat, suurin osa kyselyyn vastanneista MKV:n opiskelijoista ei käytä tekoälyä kääntämisessä, mihin löytyi erilaisia perusteluita. Myös yhdellä tekoälyä käyttävällä opiskelijalla oli perusteluita sille, miksi hän käyttää tekoälyä harvoin. Kahdella muulla tekoälyä käyttävällä opiskelijalla ei ollut juurikaan vastauksia siihen, miksi he käyttävät tekoälyä kääntämiseen. Esimerkiksi opiskelija A, joka vastasi käyttävänsä usein tekoälyä sekä tekstin ymmärtämiseen että tuottamiseen, vastasi Copilotin olevan paras tekoälyohjelma kääntämiseen, mutta ei perustellut tätä enempää. Toiseen kysymykseen hän puolestaan vastasi, että hän ei ole varma kääntääkö tekoäly konekääntimiä paremmin. Opiskelija C:n mielestä ChatGPT on paras tekoälyohjelma kääntämiseen,

mutta ei perustellut miksi. Toiseen kysymykseen hän jätti vastaamatta. Olisi ollut mahdollisesti hyvä lisätä suora kysymys ”Miksi käytät / et käytä tekoälyä”, johon olisi voinut ehkä saada paremmin vastauksia sen yksinkertaisuuden vuoksi. Odotin saavani monipuolisia vastauksia kahteen edellä mainitsemaani kysymykseen, joiden pohjalta olisi voinut perustella, miksi generatiivista tekoälyä käytetään kääntämiseen, mutta vastauksia tuli niukalti.

Ensimmäiseen kysymykseen, jossa sai perustella myös miksi tekoäly ei sovellu kääntämiseen, annettiin muutamia syitä. Syyt ovat yksittäisten opiskelijoiden vastauksia, eikä tämän tutkielman kyselyn tuloksissa juuri ilmennyt yhteisiä ilmiöitä tai teemoja, joita olisi ilmennyt opiskelijoiden vastauksista. Yhtenä syynä korostettiin tietoturvaa, joka oli myös Zhang ym.

(2025) tutkimuksessa 14 opiskelijan esiin nostama huolenaihe, sillä vaarana on, että tärkeitä ja jopa luottamuksellisia tietoja päätyy väärin käsiin, mikäli ChatGPT:lle syöttää esimerkiksi tärkeitä asiakirjoja. Turun yliopistossa tästä vaarasta on huomautettu monella käännöskursilla, ja kyseistä huolenaihetta on painotettu vakavasti. Yksi opiskelija nosti esiin myös tekoälyn vaikutukset ympäristöön, joka on epäilemättä hyvin varteenotettava huoli.

Toinen kyselyssäni esiin nostetuista syistä, josta kaksi opiskelijaa mainitsi, oli ChatGPT:n epäluotettavuus. Muun muassa Chan, C. K. Y., & Hu, W. (2023) saamat tulokset osoittivat, että yli puolet opiskelijoista ilmaisivat ChatGPT:n epäluotettavuuden olevan suurimpia huolia, sillä sen tuottamien käännösten – tai muidenkaan tietojen – oikeellisuudesta ei voi olla täysin varmoja (ellei jonkin käännöksen kohdalla huomaa, että se on paitsi kielellisesti myös viestin sisällölliseltä merkitykseltään oikein). Epäluotettavuudesta mainittiin myös Zhang ym. (2025) tutkimuksessa, mutta verrattuna Chanin & Hun tutkimukseen suhteellisen pieni vastajamäärä mainitsi kyseisestä huolesta. Kolme kyselyyni vastannutta opiskelijaa huomautti, että varsinkin termejä käännettäessä generatiivisen tekoälyn avulla on oltava erityisen tarkkana ja niiden oikeellisuus on aina tarkistettava muista lähteistä, jota myös Haleem ym. (2022) painottivat. Myös Yang ym. (2025) tutkimuksessa opiskelijat huomauttivat, että ChatGPT kantaa selkeästi erikoisalojen sanaston ja terminologian kanssa, kun taas Sahari ym. (2023) opiskelijat pitivät ChatGPT:tä hyvänä juuri erikoisalojen – ja siten termien – kääntämiseen. Generatiivisen tekoälyn epäluotettavuus on ainoa yhteinen pääteema, jonka havaitsin korostuvan sekä osassa edellisissä opiskelijoihin painottuvissa tutkimuksissa että tämän tutkielman tuloksissa. Varovaisuutta painotettiin, ettei tekoälyn tule luottaa liikaa. Epäluotettavuus epäilemättä pohjautuu todellisuuteen, josta Krauss (2024: 175) mainitsi, eli generatiivisen tekoälyn tietynlaisesta arvaamattomuudesta antaa mitä tahansa vastauksia, joiden lähteistä ei ole

varmuutta. Toisin sanoen syy, miksi tekoälyn algoritmit voivat pahimmillaan levittää valheellista tietoa, jää täydeksi mysteeriksi käyttäjälle.

Yksi merkittävistä eroista, jonka puolestani havaitsin tuloksissani suhteessa edellisiin tutkimuksiin oli, että jälkimmäisissä opiskelijat käyttivät usein tai jopa päivittäin tekoälyä kääntämiseen generatiivisen tekoälyn epäluotettavuudesta huolimatta. Lisäksi edellisissä tutkimuksissa näkyi opiskelijoiden positiivisempi suhtautuminen generatiiviseen tekoölyyn. Esimerkiksi Sahari ym. (2023) tutkimuksen tuloksissa ei korostunut varsinaisesti ChatGPT:n epäluotettavuus, vaan opiskelijat kokivat ChatGPT:n olevan jopa hyvä kääntämään, sillä se onnistui muun muassa oikeinkirjoituksessa ja kieliopissa. Kyseiset opiskelijat kuitenkin painottivat enemmän ChatGPT:n nopeutta käännösten laadun sijaan, joten näin ollen epäluotettavuutta asiasisällön suhteen ei nostettu esiin. Yang ym. (2025) puolestaan havaitsivat, että opiskelijat kokivat ChatGPT:n edistävän kääntämistä muun muassa tehokkuuden suhteen ja se myös auttoi sanaston kehittämisessä. Myös Zhang ym. (2025) osoittivat opiskelijoiden kokevan, että ChatGPT parantaa sekä kääntämisen tehokkuutta että tekstien laatua. Omat tulokseni puolestaan osoittivat, ettei suurimmalla osalla tähän tutkimukseen osallistuneilla MKV-opiskelijoilla ei näyttäisi olevan halua käyttää generatiivista tekoälyä kääntämiseen. Vaikka ainoastaan kaksi opiskelijaa vastasi kyselyyni yhdeksi syyksi epäluotettavuuden, uskon, että se on yksi ratkaisevista tekijöistä myös niiden opiskelijoiden kohdalla, jotka eivät perustelleet sen kummemmin tekoälyn käyttöään tai käyttämättömyyttään.

4.4.2 Edellisissä tutkimuksissa plagioinnin riski korostui epäluotettavuutta enemmän

Yksikään tämän tutkielman osallistuneista opiskelijoista ei nostanut esiin plagioinnin riskiä, joka tekoälyn käyttöön liittyy. Se, että kyseistä huolta ei nostettu esiin omassa kyselyssä ei kuitenkaan tarkoita, että MKV:n opiskelijat eivät olisi plagioinnin riskistä tietoisia: plagioinnista on puhuttu lukuisten kurssien yhteydessä. Mielenkiintoinen havainto oli, että plagioinnin riski generatiivisen tekoälyn käytössä nousi opiskelijoiden suurimmaksi huoleksi Chan, C. K. Y., & Hu, W. (2023), Sahari ym. (2023), Zhang ym. (2025) sekä Zilin Chen (2024) tutkimuksissa. Plagioinnissa piilee vaara, kuten eräs opiskelija mainitsi Chan, C. K. Y., & Hu, W. (2023) tutkimuksessa, että generatiivisella tekoölyllä on myöhemmin mahdollista saada aikaan tuotoksia, joita voi olla vaikeaa erottaa tekoälyn tekemiksi.

Yksi kyselyyni vastanneista, tekoälyä käyttävistä opiskelijoista (B) oli kuitenkin sitä mieltä, että ChatGPT:llä tuotetut tekstit ja käännökset erottaa vielä tänäkin päivänä helposti. Ovatko kyseessä ns. raakakäännökset, joihin opiskelija viittaa? Kuten Peng ym. (2023) totesivat, tekoälylle voidaan antaa kehote kääntää teksti paremmin, ja tämän myös Jiao ym. (2023) vahvistivat muun muassa ns. *pivot prompting* -menetelmällä, jossa lähdeteksti käännetään ensin välikielelle ja vasta sitten kohdekielelle. Tekoälyn tuottamia tekstejä ja käännöksiä pystyy varmasti vielä helposti tunnistamaan varsinkin, jos kyseessä on raakakäännökset, mutta on huomioitava kuitenkin Peng ym. (2023) ja Jiao ym. (mas.) huomiot käännöskehotteiden antamisesta. Oikeanlaisten käännöskehotteiden avulla voi olla mahdollista varmistaa, että lähdetekstin raakakäännös voisi toimia jo sellaisenaan. Tällöin plagioinnin riski voisikin korostua, mikäli raakakäännös itsessään olisi hyvä, ja opiskelija päätyisi käyttämään sitä omanaan. Turun yliopiston tekoälylinjauksessa todetaankin (Turun yliopisto, 9.10.2023), että tekoälysovelusten avulla tuotettuja tekstejä voi olla vatedeskin mahdotonta erottaa ihmisen kirjoittamiksi ja etenkin, jos opiskelija on jälkieditoinut tekstejä.

4.4.3 Generatiivisen tekoälyn hyödyttömyys

Vaikka tämän tutkielman kyselyn avoimissa kysymyksissä opiskelijat toivat tekoälystä esiin ainoastaan muutaman huonon puolen, kuten epäluotettavuuden, tietoturvariskit sekä ympäristövaikutukset, havaitsin kuitenkin, että suurin osa opiskelijoista pitää tekoälyä hyödyttömänä kääntämiseen, vaikka avoimissa kysymyksissä perustelut jäivät niukoiksi. Esitin kyselyssä kysymyksen tekoälyn hyödyllisyydestä kääntämisessä, johon laitoin vastaukseksi Likert-asteikon 1–5, jossa 1 tarkoitti täysin hyödytöntä ja 5 erittäin hyödyllistä. Opiskelijoista kaksi totesi tekoälyn olevan kääntämiseen täysin hyödytön, kaksi vastasi sen olevan melko hyödytön, yksi asetti tekoälyn hyödyllisyyden keskikohtaan ja kolme opiskelijaa totesi tekoälyn olevan oikein hyödyllinen kääntämiseen (ks. taulukko 4). Tässä on kuitenkin huomioitava yhden opiskelijan vastaus, joka ei käytä generatiivista tekoälyä kääntämiseen, ja avoimissa kysymyksissä hän vastasi DeepL-konekääntimen olevan parhain tekoälyohjelmista ja siten myös oikein hyödyllinen, eli 4 Likert-asteikon mukaan. Painotin kuitenkin kyselyn esittelytekstissä, että keskityn tutkimuksessani ainoastaan generatiivisen tekoälyn käyttöön kääntämisessä, enkä konekääntimiin, vaikka konekääntimet ovatkin tekoälypohjaisia ohjelmia. Opiskelija on saattanut vastatessaan unohtaa kyselyn etusivulla laatimani selityksen ja siten hän luuli minun laskevan konekääntimet mukaan. Siksi hänen vastauksensa on mitätöitävä, sillä se ei vastaa

varsinaisesti kysymykseen, mikä generatiivinen tekoälyohjelma on parhain kääntämiseen. Tällöin vastaukset jakautuvat niin, että neljä opiskelijaa kokee generatiivisen tekoälyn olevan joko täysin hyödytön tai melko hyödytön kääntämiseen, yksi kokee hyödyllisyyden olevan jossain keskivaiheilla ja kaksi kokee sen oikein hyödylliseksi.

Taulukko 4. Kyselytutkimuksen 26. kysymys koskien generatiivisen tekoälyn hyödyllisyyttä

1 = Täysin hyödytön	2	3	4	5 = Erittäin hyödyllinen
2	2	1	3	0

Näiden vastausten pohjalta totean, että yksi syy generatiivisen tekoälyn käyttämättömyyteen kyselyyn vastanneiden MKV-opiskelijoiden parissa johtuu siitä, että opiskelijat kokevat sen olevan yksinkertaisesti hyödytön. Näkemystä hyödyttömyydestä selittää mahdollisesti luvussa 4.3 esitetyt havainnot siitä, kuinka usein tekoäly on onnistunut auttamaan kääntämisessä. Kuten totesin, 3 opiskelijaa vastasi ”ei ikinä”, 1 vastasi ”harvoin” ja 1 vastasi ”usein”, mutta tämän vastauksen mitätöin, sillä vastauksen antoi opiskelija, joka viittasi DeepL:ään.

Entä ne opiskelijat, jotka käyttävät generatiivista tekoälyä kääntämiseen? Kuten mainitsin opiskelijoita A, B ja C koskevassa alaluvussa 4.2.1, en saanut juuri mitään vastauksia siihen, miksi kyseiset opiskelijat käyttävät ChatGPT:tä tai Copilotia kääntämiseen. Opiskelija A käytti usein tekoälyä ja koki sen olevan oikein hyödyllinen kääntämiseen, mutta opiskelija B käytti puolestaan harvoin ja koki tekoälyn olevan hyödytön, ja opiskelija C käytti harvoin tekoälyä, mutta koki sen olevan oikein hyödyllinen. Opiskelijoiden A ja C osalta jäänee siis arvauksen varaan, miksi he käyttävät tekoälyä sekä miksi he kokevat sen olevan oikein hyödyllinen kääntämiseen. Yksi mahdollisuus on, että nämä opiskelijat luottavat generatiivisen tekoälyn tehokkuuteen, joka nousi selkeästi esiin erityisesti Sahari ym. (2023), Yang ym. (2025) sekä Zhang ym. (2025) tutkimuksissa. Opiskelija A opiskeli lisäksi muita kieliä erikoistumiskielensä lisäksi, joten myös kielipareilla lienee osuutta siihen, miksi hän kokee tekoälyn olevan oikein hyödyllinen kääntämiseen. Hänen kohdallaan kyse on resurssirikkaista kielipareista, joten todennäköisyys saada laadukkaampia käännöksiä on mahdollisesti suurempi. Miksi sitten opiskelija B käyttää tekoälyä, vaikkakin harvoin? Hän totesi ChatGPT:n auttavan tekstin rakenteen kannalta ja auttaa luomaan hyvän tekstipohjan, mutta hänen suhtautumisensa tekoälyyn oli kuitenkin negatiivisempi. Hän painotti, ettei ChatGPT pysty tuottamaan yhtä hyvää jälkeä mitä ihmiset, ja vastasi viimeisessä lisäkommenttikentässä olevansa

kyllästynyt tekoäly-trendiin. Hän ilmaisi lisäksi huolensa siitä, että tekoäly tulee korvaamaan kääntäjät. Hän koki ChatGPT:n onnistuneen kääntämään termejä, lauseita ja kokonaisia kappaleita, mutta harvoin. Vaikka kyseinen opiskelija on selvästi huolissaan generatiivisen tekoälyn vaikutuksesta käännösalan tulevaisuuteen, hän joka tapauksessa kokee tekoälyn melko hyödylliseksi jossain kääntämisen tilanteissa.

Aikaisemmissa tutkimuksissa yliopisto-opiskelijoiden kokemukset ChatGPT:n hyödyllisyydestä olivat paljon positiivisemmat verrattuna tämän tutkielman kyselyyn vastanneiden MKV-opiskelijoiden kokemuksiin. Näissä tutkimuksissa nousi esiin, kuinka opiskelijat pitivät ChatGPT:tä tehokkaana kääntämisessä, se pystyi heidän mielestään parantamaan käännösten laatua ja sen jopa väitettiin edistävän kriittistä ajattelua. Lisäksi nostettiin esiin käännöskohotteiden ”oikeanlainen” syöttäminen. Chan, C. K. Y., & Hu, W. (2023) sekä Yang ym. (2025) huomasivat myös, että kokeneemmilla ChatGPT:n käyttäjillä oli suurempi halu käyttää sitä jatkossa lisää. Olisiko generatiivisen tekoälyn käytön kokemattomuudella osuutta Turun yliopiston opiskelijoiden suhtautumiseen tekoälyyn kääntämisessä, vai suhtautuvatko muutamat MKV:n opiskelijat varauksellisemmin sen käyttöön tiedostaen suuret ongelmat, jotka tekoälyn käyttöön liittyvät?

4.4.4 Onko generatiivinen tekoäly konekääntimiä parempi kääntämisessä?

Oli mielenkiintoista havaita, että kahdella opiskelijalla, jotka eivät käytä tekoälyä kääntämiseen, oli suhteellisen positiivinen sävy ChatGPT:stä. Tässä tutkielman tuloksissa havaittiin, että ChatGPT:n todettiin olevan tekoälyohjelmista parhain kääntämiseen, ja yksi tekoälyä käyttämätön opiskelija totesi sen tuottavan ”eloisaa kieltä”, kun taas Copilot on kömpelömpi ottamaan kehoitteita vastaan, mutta molemmat tekoälyohjelmat tuottavat suhteellisen hyvää jälkeä lyhyemmissä teksteissä. Hän lisäsi, että ”tekoäly on kyennyt tuottamaan hieman rikkaampaa käännösjälkeä kehoitteiden avulla kuin konekääntimet, ja se tuottaa kokonaisuudessaan vähemmän tönkköä kieltä”, mutta ei osannut kokonaisuudessaan arvioida, onko tekoäly konekääntimiä parempi. Toinen opiskelija kirjoitti samaten, että molemmilla tekoälyohjelmilla on potentiaalia käännösten tuottamiseen, mutta ChatGPT tuottaa kyseisen opiskelijan mielestä ”ihmismäisempää ja luovaa kieltä”. Tämän opiskelijan mukaan ChatGPT kykenee konekääntimiä paremmin tuottamaan useampaa eri tekstilajia ja imitoi ihmistä paremmin, mutta hän ei varsinaisesti antanut suoraa vastausta siihen, onko tekoäly konekääntimiä parempi. Kaksi opiskelijaa oli puolestaan sitä mieltä, että generatiivinen tekoäly ei ole missään nimessä konekääntimiä parempi kääntämisessä, mutta yksi heistä ei perustellut näkemyksiään

enempää. Toinen opiskelijoista kertoi, että generatiivinen tekoäly ja konekääntimet eivät ole sama asia, sillä konekääntimet on erikseen koulutettu kääntämistä varten, ja ne ovat esimerkiksi terminologian suhteen laadukkaampia. Hänen mielestään generatiivisen tekoälyn avulla voi kääntää eri tekstityyppejä, mutta termien suhteen generatiivinen tekoäly on konekääntimiä heikompi. Yksi opiskelija totesi, että konekäännin ei toimi yhtä sattumanvaraisesti kuin generatiivinen tekoäly: konekäännin yksinkertaisesti kääntää sille syötetyn tekstin, kun taas esimerkiksi ChatGPT:n kohdalla on riski, että se alkaa, opiskelijan sanoin, ”muokkaamaan tai muuttamaan tekstiä haluamallaan tavalla”. Kaksi opiskelijaa ei vastanneet kysymykseen. Tähän kysymykseen saatujen vastausten perusteella vaikuttaisi siltä, että osa opiskelijoista ei ole käyttänyt tarpeeksi generatiivista tekoälyä tai konekääntimiä kääntämiseen, jotta pystyisivät antamaan tarkemman arvion. Generatiivisen tekoälyn sekä konekääntimien eroista olisi syytä tehdä lisätutkimuksia.

5 Johtopäätökset

Tämän tutkielman tavoitteena oli selvittää Turun yliopiston Monikielisen käännösviestinnän tutkinto-ohjelmaa suorittavien opiskelijoiden generatiivisen tekoälyn, kuten ChatGPT:n tai Copilotin, käyttöä kääntämisessä. Tarkoituksena oli tutkia, kuinka vaihto-opiskelu ulkomailla vaikuttaa opiskelijan käsitykseen kielitaidostaan ja onko tällä puolestaan vaikutusta siihen, että generatiivista tekoälyä käytetään vähemmän kääntämisessä. Lisäksi tutkielmalla pyrittiin saamaan vastauksia generatiivisen tekoälyn käyttötiheydestä ja miksi tekoälyä ylipäättään käytetään kääntämisessä.

Vaihdolla on tavalla tai toisella vaikutusta kielitaitoon ja sitä kautta opiskelijan minäpystyvyyteen vieraan kielen käytössä, mutta tässä tutkielmassa ei havaittu suoraa yhteyttä vaihdon ja generatiivisen tekoälyn käyttämättömyyden välillä. Tutkielman tulokset eivät kuitenkaan poissulkeneet kielitaitojen kartuttamisen vähentävää vaikutusta tekoälyn käyttöön. Kyselyssä ei kysytty, minkälaiseksi opiskelijat kokevat oman kielitaitonsa erikoistumiskielessä vaihtojen jälkeen tai ylipäättään, vaikka eivät olisi olleet vaihdossa. Lisäksi ei kysytty, minkä tasoiseksi he kokevat kielitaitonsa muissa kielissä. Tämän vuoksi osallistujien käsitykset kielitaidostaan jäivät oletuksen varaan, eikä voida suoraan todeta, että vaihdossa karttuneilla kielitaidoilla olisi suoraa kytköstä generatiivisen tekoälyn käyttämättömyyteen. Se voi osin pitää paikkansa, mutta siihen ei tällä tutkielmalla saatu varsinaista vastausta puuttuvien, tarkentavien kysymysten vuoksi.

Mitä tulee generatiivisen tekoälyn käyttötiheyteen, tulokset osoittivat, että suurinta osaa tutkielmaan osallistuneista opiskelijoista ei vaikuttaisi kiinnostavan generatiivisen tekoälyn käyttö kääntämisessä, kun taas osa käyttää sitä kääntämiseen – vaikkakin harvoin. Ainoastaan yksi vastaajista käyttää generatiivista tekoälyä usein kääntämiseen. Viimeiseen tutkimuskysymykseen puolestaan ei tullut juuri vastauksia. Generatiivista tekoälyä käyttävät opiskelijat eivät perustelleet, miksi he käyttävät sitä kääntämiseen. Tämä voi johtua mahdollisesti opiskelijoiden väsymyksestä, jolloin kysymykseen ei ole jaksettu vastata, tai se voi johtua yksinkertaisesti siitä, että opiskelijat eivät ole halunneet vastata kysymykseen. Ne opiskelijat, jotka eivät käytä tekoälyä kääntämiseen, totesivat syiksi muun muassa epäluotettavuuden, joka nousi vahvasti esiin myös parissa aikaisemmassa tutkimuksessa (Chan, C. K. Y., & Hu, W., 2023; Zhang ym., 2025). Lisäksi selvisi, että suurin osa tähän tutkielmaan osallistuneista opiskelijoista ei pidä ChatGPT:tä tai Copilotia hyödyllisenä käännöstyökaluna, sillä tuloksien mukaan

generatiivinen tekoäly ei ole onnistunut auttamaan kääntämisessä. Osa opiskelijoista totesi kuitenkin ChatGPT:n soveltuvan generatiivisista tekoälyohjelmista parhaiten kääntämiseen. Merkittävä ero aikaisempiin tutkimuksiin oli, että osalla MKV:n opiskelijoista oli negatiivisempi käsitys generatiivisesta tekoälystä kääntämisessä: aikaisemmin muissa maissa tehdyissä tutkimuksissa opiskelijoilla puolestaan oli huomattavasti positiivisempia kokemuksia ChatGPT:n käytöstä. Osa tutkimuksista osoitti, että kokeneemmilla ChatGPT:n käyttäjillä oli halu pitää ChatGPT:tä jatkossakin käännöstyökaluna. Lisäksi osoitettiin, että ”oikeanlaisten” käännöskehotteiden antaminen saattaa vaikuttaa käännösten parempaan laatuun. Myös kielipareilla lienee vaikutusta generatiivisen tekoälyn tuottamiin käännösten laatuihin. Pohdinkin, voisiko osallistujien kokemattomuudella generatiivisen tekoälyn käytöstä olla jonkinlaista vaikutusta siihen, että suurin osa heistä kokee generatiivisen tekoälyn olevan hyödytön kääntämiseen, eivätkä he siksi halua käyttää sitä käännöstyökaluna. Tulevaisuudessa olisikin ehkä hyvä tutkia, millä tavoin Turun yliopiston MKV:n opiskelijat antavat käännöskehotteita esimerkiksi ChatGPT:lle, ja minkälaisen käännöskehotteen pohjalta ChatGPT onnistuu kääntämisessä.

Tämän tutkielman tuloksiin vaikutti merkittävästi vastauskato, sillä kyselyyn osallistui erittäin pieni määrä MKV:n opiskelijoita. Tämä johtui mahdollisesti siitä, että lähetettyäni kyselyn MKV:n opiskelijoille eräs toinen kysely samasta aiheesta lähti samoihin aikoihin eteenpäin, mikä saattoi johtaa siihen, että MKV:n opiskelijat luulivat minun kyselyni olevan täsmälleen sama toisen kyselyn kanssa. Lähetetyt kyselyt menivät siis epäonnekkaasti päällekkäin. Toisaalta kyselyni olisi voitu lähettää uudestaan muistutuksena eteenpäin, mutta valitettavasti aikaraja tuli vastaan. Siksi tässä tutkielmassa saaduilla tuloksilla ei voida antaa yleistäviä tuloksia generatiivisen tekoälyn käytöstä MKV:n opiskelijoiden parissa. Tämä tutkielma osoitti kuitenkin, että generatiivista tekoälyä on käytetty jonkin verran kääntämiseen, mutta se ei näyttäisi olevan suuressa suosiossa osalla opiskelijoista hyödyttömyyden vuoksi. Totuus voi olla myös aivan päinvastainen, mikäli kyselyyn olisi osallistunut enemmän opiskelijoita. Tuloksissa olisi tällöin saattanut ilmetä esimerkiksi toisenlaista suhtautumista generatiivisen tekoälyn käyttöön kääntämisessä, ja käyttäjämäärä voi olla jopa suurempi. On kuitenkin täysin mahdollista, että Turun yliopiston MKV-opiskelijoista osa ei yksinkertaisesti käytä generatiivista tekoälyä kääntämiseen, ja he voivat sen sijaan käyttää enemmän esimerkiksi neuroverkkopohjaisia konekääntimiä. Tämäkin voisi olla yksi tulevaisuuden tutkimuksista, suosivatko opiskelijat perinteisiä neuroverkkopohjaisia konekääntimiä ChatGPT:n sijaan.

Lähteet

- Addi, D.T. (2024). Aristotle's Concept of *Telos* And Artificial Intelligence: Exploring The Relevance of Classical Philosophy To Contemporary AI Development. AMAMIHE: Journal of Applied Philosophy, ISSN: 1597-0779, Vol. 22, No. 3. doi: DOI: 10.13140/RG.2.2.30799.70560. Viitattu 3.1.2026. Osoitteessa: <https://acjol.org/index.php/ajap/article/view/5568/5396>
- Bandura, A. 1999. Social cognitive theory: an agentic perspective. Asian Journal of Social Psychology 2, no. 1: 21–41. Viitattu 19.5.2026. doi: DOI: <https://doi.org.ezproxy.utu.fi:2443/10.1111/1467-839x.00024>
- Cedzich, A. (2024). The Role of Self-efficacy in Foreign Language Acquisition. East-West Cultural Passage, Vol. 24, 171–194. Viitattu 16.5.2026. doi: DOI: <https://doi.org/10.2478/ewcp-2024-0010>
- Chan, C. K. Y., & Hu, W. (2023). Students' voices on generative AI: Perceptions, benefits, and challenges in higher education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 20(1), 43. Viitattu 20.10.2025. doi: DOI: <https://doi.org/10.1186/s41239-023-00411-8>
- Christodoulou, K. & Tsoukalas, G. (2023). Artificial Intelligence: From Talos to da Vinci. European Journal of Therapeutics, Vol. 29 No. 3. Viitattu 2.11.2025. doi: DOI: <https://doi.org/10.58600/eurjther1775>
- Cubillos, J. & Ilvento, T. W. (2012). The Impact of Study Abroad on Students' Self-Efficacy Perceptions. *Foreign Language Annals*, Vol. 45, 494–511. Viitattu 21.5.2026. doi: DOI:10.1111/j.1944-9720.2013.12002.x
- Digital Education Council. (2024). AI or not AI: What Students Want. [digitaleducationcouncil.com](https://cdn.prod.website-files.com/65f1d299b87bcc50550a6398/66a46f7b2a6137a25d3f69bb_Digital%20Education%20Council%20Global%20AI%20Student%20Survey%202024.pdf). Viitattu 23.10.2025. Osoitteessa: https://cdn.prod.website-files.com/65f1d299b87bcc50550a6398/66a46f7b2a6137a25d3f69bb_Digital%20Education%20Council%20Global%20AI%20Student%20Survey%202024.pdf
- Ekwere, P. (2024). The History of Artificial Intelligence: From Ancient Myths to Modern Machines, from Turing to Tomorrow. [aiacceleratorinstitute.com](https://www.aiacceleratorinstitute.com/ai-ancient-myths-to-modern-machines-turing-to-tomorrow/). Viitattu 7.12.2025. Osoitteessa: <https://www.aiacceleratorinstitute.com/ai-ancient-myths-to-modern-machines-turing-to-tomorrow/>
- Gao, Y. ym. (2023). Unleashing the Power of ChatGPT in translation: An Empirical Study. [arxiv.org](https://arxiv.org/abs/2304.02182). arXiv preprint arXiv:2304.02182. Viitattu 5.2.2026. Osoitteessa: <https://fr.scribd.com/document/722446702/Unleashing-the-Power-of-ChatGPT-for-Translation?v=0.818>
- Grace, K. ym. (2018). When Will AI Exceed Human Performance? Evidence from AI Experts. *Journal of Artificial Intelligence Research*. 2018 ; 62 : 729-754. Viitattu 9.10.2025. doi: DOI: <https://doi.org/10.1613/jair.1.11222>
- Graham, S. (2022). Self-efficacy and language learning – what it is and what it isn't. *The Language Learning Journal*, Vol. 50, 186–207. Viitattu 16.5.2026. doi: DOI: <https://doi.org.ezproxy.utu.fi:2443/10.1080/09571736.2022.2045679>

- Grzybowski A. ym. (2024). A History of Artificial Intelligence. *Clinics in Dermatology*, Vol. 42, 221–229. Viitattu 3.11.2025. doi: DOI: <https://doi-org.ezproxy.utu.fi:2443/10.1016/j.clindermatol.2023.12.016>
- Haleem, A. ym. (2022). An era of ChatGPT as a significant futuristic support tool: A study on features, abilities, and challenges. *BenchCouncil Transactions on Benchmarks, Standards and Evaluations*, Vol. 2. Viitattu 15.1.2026. doi: DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tbench.2023.100089>
- Jiao, W. ym. (2023). Is ChatGPT A Good Translator? Yes With GPT-4 As The Engine. *arxiv.org. arXiv arXiv:2301.08745*. Viitattu 4.2.2026. doi: DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2301.08745>
- Kivekäs, O. (2024). Suuret kielimallit (LLM) - pohja ChatGPT:lle ja muille AI-sovelluksille. *Haltu.fi*. Viitattu 2.10.2025. Osoitteessa: <https://www.haltu.fi/blogi/suuret-kielimallit-llm>
- Krauss, P. (2024). What is Artificial Intelligence? Teoksessa *Artificial Intelligence and Brain Research*, s. 107–112. Erlangen: Springer. Viitattu 4.10.2025.
- Krauss, P. (2024). Talking AI: ChatGPT and Co. Teoksessa *Artificial Intelligence and Brain Research*, s. 147–158. Erlangen: Springer. Viitattu 5.11.2025.
- Kwok, H. ym. (2025). GenAI as a translation assistant? A corpus-based study on lexical and syntactic complexity of GPT-post-edited learner translation. *System*, Vol. 130. Viitattu 14.4.2026. doi: DOI: <https://doi.org/10.1016/j.system.2025.103618>
- Kähärä, S. (2024). Mitkä ihmeen suuret kielimallit? *Delingua*. Viitattu 2.10.2025. Osoitteessa: <https://delingua.fi/artikkeli-mitka-ihmeen-suuret-kielimallit/>
- Lee, T. (2023). *Artificial intelligence and posthumanist translation: ChatGPT versus the translator*. Hong Kong: De Gruyter Brill. Viitattu 25.9.2025.
- Mills, N. ym. (2007). Self-efficacy of College Intermediate French Students: Relation to Achievement and Motivation. *Language Learning*, Vol. 57, 417–442. Viitattu 17.5.2026. doi: DOI: <https://doi-org.ezproxy.utu.fi:2443/10.1111/j.1467-9922.2007.00421.x>
- Mucci, T. (n.d.). The history of artificial intelligence. IBM. Viitattu 3.11.2025. Osoitteessa: <https://www.ibm.com/think/topics/history-of-artificial-intelligence>
- Nor, N. M. & Rashid, R. A. (2018). A review of theoretical perspectives on language learning and acquisition. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, Vol. 39, 161–167. Viitattu 17.5.2026. doi: DOI: <https://doi.org/10.1016/j.kjss.2017.12.012>
- Nurminen, M. (2021). *Investigating the Influence of Context in the Use and Reception of Raw Machine Translation*. Tampereen yliopisto. Viitattu 20.9.2025.
- Olohan, M. (2016). *Scientific and technical translation*. London : Routledge. Viitattu 10.5.2026.
- OpenAI. (2022). Esittelyssä ChatGPT. *openai.com*. Viitattu 6.2.2026. Osoitteessa: <https://openai.com/fi-FI/index/chatgpt/>

- Opinto-opas Peppi 2024–2027, MKV = Monikielisen käännösviestinnän tutkinto-ohjelma, FM. Viitattu 28.4.2026. Osoitteessa: <https://opas.peppi.utu.fi/fi/perustutkintokoulutus/kieli-ja-kaannostieteiden-laitos/14002/13363?period=2024-2027>
- Peng, K. ym. (2023). Towards Making the Most of ChatGPT for Machine Translation. arxiv.org. arXiv:2303.13780. Viitattu 18.5.2026. doi: DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2303.13780>
- Piela, R. (2007). Charles Babbage, tietokoneen isä? Seminaarityö. Helsingin yliopisto. Viitattu 4.12.2025. Osoitteessa: https://www.cs.helsinki.fi/u/kerola/tkhist/k2007/alustukset/babbage/piela_babbage07C.pdf
- Piniel, K. & Csizér, K. (2013). L2 motivation, anxiety and self-efficacy: The interrelationship of individual variables in the secondary school context. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, Vol. 3, 523–550. Viitattu 18.5.2026. doi: DOI:10.14746/ssl.2013.3.4.5
- Rayaan, M. ym. (2023). Resilience and self-efficacy in a study abroad context: A case study. *Cogent Education*, Vol. 10. Viitattu 20.5.2026. doi: DOI: <https://doi.org/10.1080/2331186X.2023.2199631>
- Reuters (2024). OpenAI says ChatGPT's weekly users have grown to 200 million. Reuters.com. Viitattu 18.9.2025. Osoitteessa: <https://www.reuters.com/technology/artificial-intelligence/openai-says-chatgpts-weekly-users-have-grown-200-million-2024-08-29/>
- Russell, S. & Norvig, P. (2010). *Artificial Intelligence a modern approach*. Pearson Education, Inc. Viitattu 19.2.2026.
- Saarikettu, J. (2019). Koneoppimisen menetelmiä. Kandidaatintyö. Oulun yliopisto. Viitattu 19.12.2025. Osoitteessa: <https://oulurepo.oulu.fi/handle/10024/14809>
- Sağlamel, H. & Doğan, A. S. (2016). The Impact of Study Abroad Experience on EFL Learners' Self-Efficacy. *Nalans*, Vol. 4, 13–30. Viitattu 21.5.2026. Osoitteessa: <https://nalans.com/index.php/nalans/article/view/38/48>
- Sahari, Y. ym. (2023). A Cross Sectional Study of ChatGPT in Translation: Magnitude of Use, Attitudes, and Uncertainties. *Journal of Psycholinguistic Research*, 52: 2937-2954. Viitattu 6.1.2026. doi: DOI: <https://doi.org/10.1007/s10936-023-10031-y>
- Salmu, J. & Holmberg, J. (2025). Generatiivinen tekoäly: Mistä, mikä ja kenelle? Loihde.com. Viitattu 9.12.2025. Osoitteessa: <https://www.loihde.com/ajankohtaista/blogi/generatiivinen-tekoaly-mista-mika-ja-kenelle>
- Shashkevich, A. (2019). Stanford researcher examines earliest concepts of artificial intelligence, robots in ancient myths. *StanfordReport*. news.stanford.edu. Viitattu 3.10.2025. Osoitteessa: <https://news.stanford.edu/stories/2019/02/ancient-myths-reveal-early-fantasies-artificial-life>
- Sheikh, H. ym. (2023). Artificial Intelligence: Definition and Background. *Springer Nature Link*, 15–41. Viitattu 25.4.2026. Osoitteessa: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-21448-6_2
- Singh, S. (19.5.2026). ChatGPT Statistics (2025) – Active Users & Growth Data. *Demandsage*. Viitattu 20.5.2026. Osoitteessa: <https://www.demandsage.com/chatgpt-statistics/>

- Theodoridis, S. (2025). *Machine Learning. From the Classics to Deep Networks, Transformers, and Diffusion Models*. Academic Press. Viitattu 9.4.2026.
- Turun yliopisto. (9.10.2023). Tekoälyopas opiskelun ja tutkimuksen tueksi. Viitattu 28.4.2026. Osoitteessa: <https://www.utu.fi/fi/ajankohtaista/uutinen/tekoalyopas-opiskelun-ja-tutkimuksen-tueksi>
- Vovk, O. & Kryvoshyia, D. (2024). Pros And Cons of Using ChatGPT in Academic Writing Instruction. No. 3 (2024): Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series Pedagogical Sciences. Viitattu 14.3.2026. doi: DOI: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-3>
- Yang, C. ym. (2025). How AI Benefits Student Translators: An Exploratory Study on the Impact of ChatGPT Feedback on Translation Proficiency. Forum for Linguistic Studies, Vol. 07, Iss. 10. Viitattu 12.2.2026. doi: DOI: <https://doi.org/10.30564/fls.v7i10.11080>
- Yang, K. & Gan, Z. (2024). A systematic review of reading self-efficacy in second or foreign language learning. System, Vol. 125. Viitattu 16.5.2026. doi: DOI: <https://doi-org.ezproxy.utu.fi:2443/10.1016/j.system.2024.103436>
- Zhang, W. ym. (2025). University students' perceptions of using generative AI in translation practices. Springer Nature Link 53, s. 633–655. Viitattu 13.11.2025. Osoitteessa: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11251-025-09705-y>
- Zilin, C. (2024). Analysis of the Pros and Cons of ChatGPT for College Paper Writing. Vol. 51, 155–159. Lecture Notes in Education Psychology and Public Media. Viitattu 13.12.2025. doi: DOI: <https://doi.org/10.54254/2753-7048/51/20240974>

Liitteet

Liite 1. Tutkielman ranskankielinen lyhennelmä – L’IAg n’est pas utilisée dans la traduction – l’auto-efficacité élevée en compétences linguistiques joue-t-elle un rôle important ?

1. Introduction

L’intelligence artificielle générative (IAg ou *GenAi* pour anglais), comme ChatGPT et Copilot, représente la plus nouvelle étape du développement dans le monde de la technologie avec laquelle il est possible de produire presque n’importe quoi, voire les traductions. Selon Singh (2026), ChatGPT a 900 millions utilisateurs actifs hebdomadaires en 2026. Le chiffre des visiteurs occasionnels est, en revanche, plus élevé : il y en a même 5,5 milliard tous les mois ! Selon une étude mondiale menée par *Digital Education Council* (2024 : 6-7), 86% des étudiants ont utilisée l’IAg pendant leurs études, ChatGPT étant le plus populaire de tous les programmes d’IAg. Il est donc possible que l’IAg soit également utilisée de différentes manières, comme dans la traduction, à l’Université de Turku.

Ce mémoire de master s’est basé partiellement sur mon mémoire de licence, dont le but était d’examiner comment et à quelle fréquence les TA (traducteurs automatiques) sont utilisés par des étudiants au niveau licence pendant leurs études pour aider à la compréhension et à l’écriture des textes scientifiques. J’ai noté que la plupart des étudiants n’avaient jamais participé à un programme d’échange qui, d’après mes conclusions, aurait pu avoir une influence sur l’utilisation plus fréquente des TA en raison d’un manque de confiance en ses propres compétences linguistiques. Étant donné que l’utilisation de l’IAg est de plus en plus augmentée aujourd’hui, je vais me focaliser sur ce point dans ce mémoire de master.

Dans cette étude je vais étudier l’utilisation de l’IAg chez les étudiants du programme de master en *MKV* (*Monikielinen käännösviestintä* = Traduction et Communication Multilingue), parce qu’ils sont plus avancés en traduction. Comme mon mémoire de licence a laissé un petit doute quant à savoir si participer ou non à un programme d’échange peut rendre la perception plus incertaine des propres compétences linguistiques lors de la traduction, je vais étudier l’utilisation de l’IAg chez les étudiants en *MKV* ayant participé à un programme d’échange et ceux n’y ayant pas participé. De plus, je vais examiner à quelle fréquence l’IAg est utilisée et pourquoi les étudiants la choisissent d’utiliser pour traduire. Même les étudiants qui n’utilisent pas d’IAg, sont pris en considération. Les questions de recherche sont les suivantes :

1. Comment le programme d'échange à l'étranger a-t-il un impact sur la perception qu'a un étudiant de ses compétences linguistiques, et cela diminuera-t-il l'utilisation de l'IAg dans la traduction ?
2. À quelle fréquence l'IAg est utilisée par les étudiants en *MKV* ?
3. Pourquoi les étudiants en *MKV* utilisent-ils l'IAg ?

Avec la première question de recherche, j'aimerais savoir si l'amélioration des compétences linguistiques pendant un programme d'échange à l'étranger diminuera l'utilisation de l'IAg dans la traduction. Ainsi, j'émetts l'hypothèse que les étudiants ayant participé à un programme d'échange utilisent moins l'IAg dans la traduction grâce à leurs compétences linguistiques et, partant, confiance améliorées. L'hypothèse repose donc sur l'idée que les étudiants en *MKV* ont le sentiment que leur confiance en eux-mêmes, c'est-à-dire l'*auto-efficacité* en leurs compétences linguistiques, s'est renforcée pendant un séjour dans un pays de destination. L'*auto-efficacité* veut dire « la croyance d'un individu en sa capacité à réaliser diverses tâches » (Graham, 2022 ; ma traduction). Pour répondre à mes questions de recherche, j'ai utilisé un questionnaire en ligne, créé par Webropol, qui a été envoyé aux étudiants par un courriel et sur WhatsApp. Pour analyser les résultats, j'ai utilisé une méthode qualitative.

2. Cadre théorique

Pour l'analyse, j'ai choisi les études précédentes suivantes : Chan, C. K. Y., & Hu, W. (2023), Jiao et al. (2023), Sahari et al. (2023), Yang et al. (2025), Zhang et al. (2025) et Zilin Chen (2024).

Dans les études de Chan, C. K. Y., & Hu, W. (2023) et Yang et al. (2025) a été montré que les étudiants ayant acquis plus de l'expérience dans l'utilisation de ChatGPT souhaitaient intégrer davantage l'IAg dans leurs études. Néanmoins, Chan et Hu (*idem.*) et Zhang et al. (2025) ont remarqué que les étudiants se sont inquiétés au sujet d'intégrer l'IAg aux études à cause de son manque de fiabilité. De plus, dans l'étude de Zhang et al. (*idem.*) la fuite des informations sensibles a été mis en avant. Par surprise, le risque de plagiat a été davantage mis en avant que le manque de fiabilité de ChatGPT. Le risque de plagiat était le sujet de préoccupation le plus courant chez les étudiants (Sahari et al., 2023 ; Chan, C. K. Y., & Hu, W., 2023 ; Zhang et al., 2025 ; Chen, 2024). Cela veut dire que, selon les étudiants, les textes et les traductions créés par IAg pourraient être plus difficiles, voire impossibles, à distinguer dans l'avenir, et ainsi le plagiat serait plus facile. Malgré les préoccupations, les étudiants avaient, en tout cas, une attitude très positive envers l'utilisation de ChatGPT. Yang et al. (2025) et Zhang et al. (2025) ont

montré que, selon les étudiants, ChatGPT était capable d'améliorer l'efficacité et la qualité des traductions. En ce qui concerne la fréquence de l'utilisation de ChatGPT, Yang et al. (2025), Zhang et al. (2025) et Chen (2024) ont tous remarqué que la majorité des étudiants avaient utilisé ChatGPT souvent, même quotidiennement. Au contraire, seulement Chan, C. K. Y., & Hu, W. (2023) ont montré qu'une petite partie des étudiants l'utilisait rarement.

Jiao et al. (2023) ont étudié, entre autres, le potentiel de ChatGPT dans la traduction. Ils ont montré qu'il y a une différence dans la manière de demander à ChatGPT de traduire. Dans cette étude, l'invite de traduction directe (= *translation prompt* pour anglais) a été considérée la façon la plus efficace pour la traduction. Yang et al. (2025) ont également montré que cette façon était la plus courante chez les étudiants. D'après Jiao et al. (2023), ChatGPT a réussi à traduire des paires de langues à ressources élevées (= *high-resource language* pour anglais), comme anglais-allemand, mais ChatGPT a rencontré des problèmes avec des paires de langues à faibles ressources (= *low-resource language* pour anglais), comme chinois-anglais ou chinois-roumain. L'étude a toutefois mis en évidence un phénomène selon lequel, même pour les paires de langues à faibles ressources, il est possible d'obtenir des traductions nettement meilleures grâce à ChatGPT, à condition de traduire d'abord le texte source vers une langue intermédiaire, qui est ensuite traduite vers la langue cible.

3. Le matériau de recherche et la méthode

Le questionnaire était dirigé vers tous les étudiants en *MKV* qui veut dire 68 étudiants au total (d'après un courriel envoyé par un coordinateur de l'Université de Turku, 14.4.2026), dont les étudiants en première année, deuxième année, troisième année et ceux qui étudient depuis plus longtemps au niveau de master. Les étudiants, qui n'utilisent pas l'IAg, ont été pris en considération dans cette étude. Le questionnaire a été complètement anonymisé, et personne ne pouvait être identifié. Répondre au questionnaire a pris environ 5–10 minutes. Dans le questionnaire, il y avait 29 questions (à choix multiples, *Likert* ou bien des questions ouvertes). Le questionnaire se divise en six parties que je vais présenter ci-dessous.

La première partie comprend les informations générales: 1) l'âge, 2) la langue à laquelle le répondant se spécialise, 3) les autres langues parlées par l'étudiant, 4) la participation (ou non) à un programme d'échange et 5) l'impact du programme sur les compétences linguistiques. Cette dernière question était optionnelle car tous les étudiants n'avaient pas participé au programme d'échange.

Dans la deuxième partie il n'y avait qu'une question à choix multiple : 6) le répondant utilise-t-il de l'IAg pour la compréhension du texte, l'écriture du texte ou pour les deux, et à la dernière option le répondant pouvait choisir s'il ne l'utilise pas. De toutes les options le répondant ne pouvait choisir qu'une réponse. Si les étudiants répondaient qu'ils utilisaient l'IAg pour a) la compréhension du texte, ils répondaient aux questions de la troisième partie, et s'ils l'utilisaient b) pour l'écriture du texte, ils répondaient aux questions de la quatrième partie, s'ils l'utilisaient c) pour les deux, ils répondaient aux questions de la cinquième partie. Si les étudiants d) n'utilisaient pas l'IAg, ils répondaient aux questions de sixième partie du questionnaire.

La troisième partie se concentre seulement sur le point de vue de la compréhension du texte à l'aide de l'IAg. Dans ce cas-là, **la compréhension d'un texte** veut dire le comprendre dans une langue autre que la langue maternelle. La quatrième partie, quant à elle, comprend l'écriture du texte à l'aide de l'IAg. **L'écriture d'un texte** comprend toutes les langues maîtrisées par les répondants, même leur langue maternelle. Par l'écriture d'un texte, je veux dire la traduction d'un texte : j'entends la situation dans laquelle l'étudiant rédige un essai dans une langue étrangère, mais l'étudiant n'arrive pas à traduire ses idées dans la langue en question, et dans ce cas l'IAg pourrait être mise à profit pour l'écriture du texte. Les questions de la troisième et la quatrième partie sont similaires, sauf les choix de réponses des premières questions sont différents, parce que comprendre et écrire des textes auront lieu dans différentes situations. Dans la cinquième partie il y a des questions (17-23) de la troisième et la quatrième partie. Toutes les questions sont présentées dans le tableau 1 ci-dessous :

Tableau 1. Les questions de troisième et quatrième partie du questionnaire

La compréhension du texte	L'écriture du texte
7. Dans quelle situation liée à vos études avez-vous utilisé l'IAg pour comprendre un texte en langue étrangère ?	12. Dans quelle situation liée à vos études avez-vous utilisé l'IAg pour écrire un texte ?
8. Quel programme d'IAg avez-vous utilisé pour comprendre un texte en langue étrangère ?	13. Quel programme d'IAg avez-vous utilisé pour écrire un texte ?
9. À quelle fréquence utilisez-vous l'IAg pour comprendre un texte en langue étrangère ?	14. À quelle fréquence utilisez-vous l'IAg pour écrire un texte ?
10. Qu'est-ce que vérifiez-vous avec l'IAg lors de la lecture d'un texte en langue étrangère ?	15. Qu'est-ce que vérifiez-vous avec l'IAg lors de l'écriture d'un texte ?

11. Si vous n'êtes pas sûr de la traduction faite par l'IAg, comment vérifiez-vous que la traduction est correcte ?	16. Si vous n'êtes pas sûr de la traduction faite par l'IAg, comment vérifiez-vous que la traduction est correcte ?
---	---

La sixième page traite l'utilité de l'IAg, composant de six questions. Les trois premières questions sont celles à choix multiples :

Tableau 2. Les questions de sixième partie du questionnaire

24. L'IAg a-t-elle réussi à traduire l'une des options suivantes (des termes, des phrases ou des extraits entières) ?
25. À quelle fréquence l'IAg a-t-elle réussi à aider dans la traduction ?
26. Dans quelle mesure trouvez-vous l'IAg utile pour la traduction ?
27. Parmi les programmes d'IAg que vous avez utilisé, lequel préférez-vous et pourquoi ? Vous pouvez également expliquer pourquoi elle n'est pas adaptée à la traduction.
28. Selon vous, l'IAg est-elle plus adaptée à la traduction que les traducteurs automatiques ? Pourquoi ?
29. Des commentaires libres sur l'IAg

4. Analyse

Seuls 8 étudiants ont participé à cette étude, et cela veut dire que les résultats obtenus ne peuvent pas du tout être généralisés. Les répondants sont des étudiants en anglais (= 3), en espagnol (= 3), en italien (= 1) et en allemand (= 1). Au total, 6 étudiants ont répondu qu'ils ont participé à un programme d'échange, tandis que les deux autres n'y ont pas participé. La première question de recherche était de savoir si un programme d'échange renforce l'auto-efficacité en compétences linguistiques et comment cela a une influence sur l'utilisation de l'IAg dans la traduction. Les étudiants ont répondu le suivant : certains (= 3) estimaient qu'il avait eu un impact majeur sur leurs compétences linguistiques, tandis que d'autres étudiants (= 3) ont répondu qu'il n'avait eu qu'un impact minimal sur les compétences linguistiques. Les deux étudiants en anglais qui n'y avaient pas participé n'ont pas répondu à cette question.

Les résultats ont montré que la majorité (= 6) des personnes avaient participé à un programme d'échange, et que la plupart d'entre elles (= 5) n'utilisaient pas l'IAg pour la traduction. Deux

des répondants n'y avaient pas participé et n'utilisaient pas l'IAg pour la traduction. Deux de ceux qui avaient y participé ont répondu qu'ils utilisaient l'IAg à la fois pour comprendre et pour écrire un texte, tandis qu'un seul a répondu qu'il l'utilisait uniquement pour comprendre un texte. En ce qui concerne les deux étudiants qui n'ont pas participé à un programme d'échange, l'une des possibilités peut être qu'ils aient estimé leurs compétences linguistiques déjà bonnes, autrement dit qu'ils ont une auto-efficacité élevée, et qu'ils n'aient donc pas ressenti le besoin de participer à un programme d'échange pour les améliorer. Une autre possibilité, plus probable, est que ces étudiants en anglais n'aient pas y participé parce qu'un séjour dans un pays anglophone n'est pas obligatoire pour les étudiants en anglais, alors qu'elle l'est pour les autres étudiants en langues étrangères (en allemand, en espagnol, en italien et en français) (Guide de l'étudiant, 2024-2027).

En résumé, il peut être affirmé qu'un programme d'échange a eu des impacts variables sur les compétences linguistiques des étudiants et, d'après les résultats obtenus, je peux affirmer avec prudence que l'impact du programme d'échange sur l'auto-efficacité en compétences linguistiques peut être l'une des raisons pour lesquelles la majorité des étudiants ayant participé à cette étude n'utilise pas l'IAg dans la traduction. Pourtant, dans les réponses aux questions ouvertes, les étudiants n'ont toutefois affirmé, à propos de l'IAg, des aspects qui auraient pu faire référence à des questions nécessitant des compétences linguistiques. C'est pourquoi il est difficile d'affirmer que les compétences linguistiques acquises lors d'un programme d'échange constituent la raison principale pour laquelle certains étudiants n'utilisent pas l'IAg pour la traduction. En plus, il n'est pas possible d'affirmer directement que les étudiants ayant participé à un programme d'échange utilisent **moins** l'IAg que ceux qui n'y ont pas participé, car le nombre de répondants était très modeste, et c'est pourquoi l'hypothèse ne pouvait pas être corroborée.

Dans le cadre de la deuxième question de recherche, j'ai souhaité déterminer à quelle fréquence les étudiants utilisent l'IAg pour la traduction. Au total, cinq personnes ont répondu qu'elles n'utilisaient pas d'IA pour la traduction, mais leurs réponses ont révélé qu'elles avaient tout de même, dans une certaine mesure, essayé de traduire à l'aide de l'IA. Seulement un étudiant parmi tous utilise souvent l'IAg pour la traduction. La fréquence d'utilisation de l'IAg parmi les étudiants en *MKV* pour la traduction semble être généralement faible. En revanche, Chen (2024), Yang et al. (2025) et Zhang et al. (2025) ont constaté dans leurs étude qu'un grand nombre d'étudiants utilisaient fréquemment ChatGPT pour la traduction. Yang et al. (*idem.*) ont constaté que la moitié des étudiants au niveau de master l'utilisaient même

quotidiennement, et cela a été expliqué par l'expérience acquise dans l'utilisation de l'IAg comme aide à la traduction.

La troisième question de recherche, quant à elle, je souhaitais comprendre pourquoi les étudiants utilisent l'IAg pour la traduction. Malheureusement, deux étudiants qui utilisent l'IAg, n'ont pas répondu à cette question, donc leurs raisons restent inconnues. D'autres étudiants, qui n'utilisent pas l'IAg pour la traduction, ont donné quelques raisons. Premièrement, ils ont mentionné la sécurité des données, qui était également une préoccupation soulevée par des étudiants dans l'étude de Zhang et al. (2025), car il existe un grand risque de la fuite des informations importantes, voire confidentielles. Deuxièmement, une autre raison mentionnée par deux étudiants, était le manque de fiabilité de ChatGPT, qui était également l'une des raisons révélée par l'étude de C. K. Y., & Hu, W. (2023) et Zhang et al. (2025). Troisièmement, ChatGPT était considéré comme inutile pour la traduction, ce qui, en revanche, n'était pas le cas dans les études précédentes. En fait, celles-ci ont montré que les étudiants avaient une attitude plus tolérante et ouverte que la plupart des étudiants en *MKV* qui ont répondu à mon questionnaire.

5. Conclusion

Dans cette étude a été examiné à quelle fréquence un programme d'échange a un impact sur l'auto-efficacité en compétences linguistiques, l'hypothèse étant que l'IAg est utilisée moins dans la traduction après la participation à un programme d'échange. En plus, le but était d'examiner la fréquence d'utilisation de l'IAg et pourquoi les étudiants en *MKV* l'utilisaient dans la traduction.

Force est de constater qu'un programme d'échange améliore les compétences linguistiques et, par conséquent, positivement sur l'auto-efficacité de l'étudiant vis-à-vis l'utilisation d'une langue étrangère. Toutefois, cette étude n'a pas mis en évidence de lien direct entre ces deux variables. Cependant, les résultats n'ont pas exclu que l'auto-efficacité élevée en compétences linguistiques puisse avoir un impact sur le fait que l'IAg est utilisée moins dans la traduction. Dans le questionnaire, il aurait pu être raisonnable de poser des questions concernant les compétences linguistiques non seulement dans la langue de spécialisation, mais aussi dans d'autres langues. À cause du manque de ces questions, les perceptions des étudiants concernant les niveaux de langue reposent ainsi sur des suppositions et les résultats concernant la première question de recherche restent malheureusement incomplets.

Quant à la fréquence d'utilisation de l'IAg, les résultats ont montré que la plupart des étudiants en *MKV* qui ont participé à cette étude ne se semblait pas être intéressés à utiliser l'IAg dans la traduction, mais il y en avait quelques-uns qui l'utilisaient – quoique rarement. En ce qui concerne la dernière question de recherche, à savoir pourquoi les étudiants utilisent l'IAg pour la traduction, ils n'avaient malheureusement pas donné de réponses. Cela pourrait être dû à la fatigue ou, tout simplement, au fait que les étudiants n'ont pas voulu répondre à la question. Les étudiants qui utilisent l'IAg n'ont pas expliqué pourquoi ils s'en servaient pour la traduction, tandis que ceux qui l'utilisent ont constaté qu'elle n'est pas fiable, ce qui avait également été montré dans les études précédentes. En plus, les étudiants ont constaté que l'IAg est inutile, car elle n'avait pas eu de succès dans la traduction en général.

Une différence notable par rapport aux études précédentes réside dans le fait que quelques étudiants en *MKV* avaient une perception plus négative de l'IAg dans le domaine de la traduction, tandis que dans les études précédentes, les étudiants dans d'autres pays avaient des expériences plus positives concernant l'utilisation de ChatGPT. Chan, C. K. Y., & Hu, W. (2023) et Yang et al. (2025) ont montré que les utilisateurs plus expérimentés de ChatGPT souhaitaient continuer à l'utiliser comme outil de traduction. En outre, il a été démontré que donner des invites de traduction pouvait contribuer à améliorer la qualité des traductions, et même les paires de langues pourraient avoir un impact sur le fait comment l'IAg produire les traductions (Jiao et al., 2023). C'est pourquoi j'ai réfléchi à la possibilité du manque d'expérience dans l'utilisation de l'IAg pour traduire, qui pourrait expliquer pourquoi la plupart des étudiants ayant participé à cette étude ne l'utilisent pas dans la traduction. Dans l'avenir, il serait souhaitable d'étudier comment les étudiants en *MKV* donnent des invites de traduction au ChatGPT, et quelle est la meilleure façon de donner une invite de traduction « correcte », afin que ChatGPT puisse produire des traductions de qualité.

Étant donné qu'il y avait très peu de répondants, les résultats de cette étude restent incomplets : l'absence de réponse a malheureusement eu un notable effet sur les résultats, et il est ainsi impossible de généraliser les résultats obtenus. Il est probable qu'un autre questionnaire envoyé sur le même sujet que cette étude quelques jours avant le mien ait conduit les étudiants en *MKV* de ne pas répondre à mon questionnaire, mais à cet autre. Il est alors possible qu'ils aient cru que le questionnaire d'un autre étudiant était le même que le mien. D'ailleurs, j'aurais pu envoyer des rappels concernant mon questionnaire. À ce stade il est évident de noter que les résultats auraient pu être tout à fait différents s'il y avait eu plus de répondants: ils auraient pu, par exemple, révéler une attitude différente à l'égard de l'utilisation de l'IAg dans la traduction,

et le nombre d'utilisateurs de l'IAg pourrait même être plus élevé. Il est toutefois tout à fait possible que la plupart des étudiants en MKV de l'Université de Turku n'utilisent tout simplement pas l'IAg pour la traduction, et qu'ils aient plutôt recours, par exemple, à des TA. Cela pourrait également faire l'objet d'une étude future : les étudiants préfèrent-ils les TA traditionnels à ChatGPT ?

Liite 2. Kyselytutkimuksen kysymykset

Kyselylomake 1

TURUN YLIOPISTO

Generatiivinen tekoäly kääntämisessä

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Tämä kysely koskee **generatiivisen tekoälyn** (mm. ChatGPT, Copilot) käyttöä kääntämisessä. Kysely on suunnattu Monikielisen käännösviestinnän (MKV) tutkinto-ohjelmaa suorittaville maisteriopiskelijoille, joilla on jo jonkin verran kokemusta kääntämisestä.

Kyselyn tarkoituksena on selvittää, missä tilanteissa, kuinka usein ja miksi MKV:n maisteriopiskelijat käyttävät generatiivista tekoälyä kääntämiseen. Lisäksi haluan selvittää, onko vaihto-opiskelu vaikuttanut opiskelijoiden käsityksiin omista kielitaidoista kääntämisessä ja miten se näkyy tekoälyn käytössä.

Tekoäly on terminä hieman moniulotteinen. Sitä käytetään yleensä tilanteessa, kun tarkoitetaan ChatGPT:n kaltaista tekoälyohjelmaa, mutta myös neuroverkkopohjaisten konekääntimien toiminto pohjautuu tekoälyyn. Generatiivinen tekoäly – kuten ChatGPT – on erityisesti luovuuteen painottuva suuri kielimalli, joka on syväoppimisen luokkaan kuuluva tekoälyohjelma. Tässä kyselyssä generatiivisella tekoälyllä tarkoitetaan ainoastaan GenAI-pohjaisia tekoälyohjelmia, mutta välttääkseni liiallista tilan viemistä kysymyksissä käytän lyhyempää termiä *tekoäly*.

Kysely on täysin anonyymi: vastaajien nimiä ei kysytä ja tutkimuksen tuloksista raportoidaan siten, että yksittäisiä vastaajia ei voida mitenkään tunnistaa. Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista ja vastaamisen voi keskeyttää milloin tahansa. Vastaaminen vie noin 5–10 minuuttia.

Lähetämällä kyselyn vastaukset hyväksyt tietojen luovuttamisen tutkijoille ja vahvistat tahtosi osallistua tutkimukseen.

Lisätietoa tutkimuksesta antaa tarvittaessa Maria Manninen (maria.j.manninen@utu.fi) ja Turun yliopiston Kieli- ja käännöstieteiden laitoksen TIETOSUOJASELOSTE löytyy seuraavasta linkistä:

https://docs.google.com/document/d/e/2PACX-1vRW7dlBcHBIq8oLMET5_P_PF0ToyDt2PM7BfKKIOeyNPDpCYUaDSnKcH_-BiTSFollSoTT3RknjT3Tg/pub

Kiitos osallistumisestasi!

Kyselylomake 2

Taustatiedot

1. Ikä *

- ☐ 20–25
- ☐ 26–30
- ☐ 31–35
- ☐ 36–40
- ☐ 41–?

2. Mikä on erikoistumiskielesi? *

3. Opiskeletko muita kieliä? Mitä? *

4. Oletko ollut vaihdossa ulkomailla? *

- ☐ Ei
- ☐ Kyllä

5. Jos olet ollut vaihdossa, koetko vaihtoajan vahvistaneen kielitaitoasi?

Ei lainkaan	Jonkin verran	Paljon
☐	☐	☐

Kyselylomake 3

Generatiivisen tekoälyn käyttö kääntämisessä

6. Käytätkö tekoälyä tekstin ymmärtämiseen, tuottamiseen vai molempiin? *

- ☐ Tekstin ymmärtäminen
- ☐ Tekstin tuottaminen
- ☐ Molemmat
- ☐ En käytä tekoälyä

Tekstin ymmärtäminen generatiivisen tekoälyn avulla

7. Missä opintoihin liittyvässä tilanteessa olet käyttänyt tekoälyä vieraskielisen tekstin ymmärtämiseen? *

- ☐ Käännöstoimeksiantojen L2-lähtötekstit (yliopiston kurssien käännöstehtävät)
- ☐ Tieteelliset artikkelit (yliopiston kursseilla käytettävät materiaalit)
- ☐ Vieraskielinen tenttimateriaali
- ☐ Vieraskieliset uutisartikkelit
- ☐ Muu, mitä? _____

8. Mitä tekoälyohjelmaa olet käyttänyt tekstin ymmärtämiseen? *

- ☐ ChatGPT
- ☐ Copilot
- ☐ Muu, mikä? _____

9. Kuinka usein käytät tekoälyä tekstin ymmärtämiseen? *

Harvoin	Usein	Päivittäin
☐	☐	☐

10. Mitä tarkistat tekoälyllä lukiessasi tekstiä? *

- ☐ Termejä
- ☐ Lauseita
- ☐ Kokonaisia kappaleita
- ☐ Muuta, mitä? _____

11. Jos et ole varma tekoälyn tuottamasta käännöksestä, miten selvität käännöksen olevan oikea? *

- ☐ Annan tekoälylle kehotuksen kääntää uudelleen
- ☐ Käytän toista tekoälyohjelmaa, mitä _____
- ☐ Käytän konekäännintä, mitä _____
- ☐ Muu, mikä? _____

Tekstin tuottaminen generatiivisen tekoälyn avulla

12. Missä opintoihin liittyvässä tilanteessa olet käyttänyt tekoälyä tekstin tuottamiseen?

*

- ☐ Audiovisuaalinen kääntäminen
- ☐ Käännöstoimeksiantojen L1- ja L2 -lähtötekstit (yliopiston kurssien käännöstehtävät)
- ☐ Tieteelliset tekstit L2-kielellä (esim. esseet)
- ☐ Tekstin tuottaminen muulla kuin erikoistumiskielellä (esim. sivuaineen kieli)
- ☐ Muu, mitä? _____

13. Mitä tekoälyohjelmaa olet käyttänyt tekstin tuottamiseen? *

- ☐ ChatGPT
- ☐ Copilot
- ☐ Muu, mikä? _____

14. Kuinka usein käytät tekoälyä tekstin tuottamiseen? *

Harvoin	Usein	Päivittäin
☐	☐	☐

15. Mitä tarkistat tekoälyllä tuottaessasi tekstiä? *

- ☐ Termejä
- ☐ Lauseita
- ☐ Kokonaisia kappaleita
- ☐ Muu, mitä? _____

16. Jos et ole varma tekoälyn tuottamasta käännöksestä, miten selvität käännöksen olevan oikea? *

- ☐ Annan tekoälylle kehotuksen kääntää uudelleen
- ☐ Käytän toista tekoälyohjelmaa, mitä _____
- ☐ Käytän konekäännintä, mitä _____
- ☐ Muu, mitä? _____

Kyselylomake 6

Tekstin ymmärtäminen ja tuottaminen generatiivisen tekoälyn avulla

17. Missä oppimiseen liittyvässä tilanteessa olet käyttänyt tekoälyä vieraskielisen tekstin ymmärtämiseen? *

- ☐ Käännöstoimeksiantojen L2-lähtötekstit (yliopiston kurssien käännöstehtävät)
- ☐ Tieteelliset artikkelit (yliopiston kursseilla käytettävät materiaalit)
- ☐ Vieraskielinen tenttimateriaali
- ☐ Vieraskieliset uutisartikkelit
- ☐ Muu, mitä? _____

18. Missä oppimiseen liittyvässä tilanteessa olet käyttänyt tekoälyä tekstin tuottamiseen? *

- ☐ Audiovisuaalinen kääntäminen
- ☐ Käännöstoimeksiantojen L1- ja L2 -lähtötekstit (yliopiston kurssien käännöstehtävät)
- ☐ Tieteelliset tekstit L2-kielellä (esim. esseet)
- ☐ Tekstin tuottaminen muulla kuin erikoistumiskielellä (esim. sivuaineen kieli)
- ☐ Muu, mitä? _____

19. Mitä tekoälyohjelmaa olet käyttänyt sekä tekstin ymmärtämiseen että tuottamiseen? *

- ☐ ChatGPT
- ☐ Copilot
- ☐ Muu, mitä? _____

20. Kuinka usein käytät tekoälyä tekstin ymmärtämiseen? *

Harvoin	Usein	Päivittäin
☐	☐	☐

21. Kuinka usein käytät tekoälyä tekstin tuottamiseen? *

Harvoin	Usein	Päivittäin
☐	☐	☐

22. Mitä tarkistat tekoälyllä lukiessasi ja tuottaessasi tekstiä? *

- ☐ Termejä
- ☐ Lauseita
- ☐ Kokonaisia kappaleita
- ☐ Muu, mitä? _____

23. Jos et ole varma tekoälyn tuottamasta käännöksestä, miten selvität käännöksen olevan oikea? *

- ☐ Annan tekoälylle kehotuksen kääntää uudelleen
- ☐ Käytän toista tekoälyohjelmaa, mitä _____
- ☐ Käytän konekäännintä, mitä _____
- ☐ Muu, mitä? _____

Kyselylomake 7

Generatiivisen tekoälyn hyödyllisyys kääntämisessä

24. Onko tekoäly onnistunut kääntämään jotakin seuraavista vaihtoehtoista? *

- ☐ Termejä
- ☐ Lauseita
- ☐ Kokonaisia kappaleita
- ☐ Muu, mitä? _____
- ☐ Ei mitään näistä

25. Kuinka usein tekoäly on onnistunut auttamaan kääntämisessä? *

Ei ikinä	Harvoin	Usein	Aina
☐	☐	☐	☐

26. Kuinka hyödylliseksi koet tekoälyn kääntämisessä? *

	1	2	3	4	5	
Hyödytön	☐	☐	☐	☐	☐	Erittäin hyödyllinen

27. Mitä käyttämistäsi tekoälyohjelmista pidät parhaana kääntämiseen ja miksi? Voit myös kertoa, miksi tekoäly ei sovellu kääntämiseen. *

28. Koetko tekoälyn kääntävän paremmin kuin konekääntimet? Miksi? *

29. Vapaita kommentteja tekoälystä kääntämisessä
